

Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi

Erzincan University Journal of Social Sciences Institute

18/1 - Haziran 2025 - E-ISSN-2148-9289

RUS EDEBİYATINDA AİLENİN İZİNDE: BORİS YEKİMOV’UN ESKİ EVİMİZ ADLI ESERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

In the Footsteps of the Family in Russian Literature: A Study on Boris Yekimov’s Our Old House

BADEGÜL CAN EMİR

Doç.Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü,
Assoc. Prof., Department of Russian Language and Literature, Faculty of Letters, Karadeniz Technical
University
e-posta /e-mail: canbadegul@gmail.com
Orcid: 0000-0003-1046-1188

Atıf/©: Can Emir, Badegül (2025). Rus Edebiyatında Ailenin İzinde: Boris Yekimov’un Eski Evimiz Adlı Eseri Üzerine Bir İnceleme, *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl 18, Sayı 1, ss. 69-88

Citation/©: Can Emir, Badegül (2025). In the Footsteps of the Family in Russian Literature: A Study on Boris Yekimov’s Our Old House, *Erzincan University Journal of Social Sciences Institute*, Year 18, Issue 1, pp. 69-88

Makale Bilgisi / Article Information:

Makale Türü-Article Types : Araştırma/Research
Geliş Tarihi-Received Date : 13.05.2025
Kabul Tarihi-Accepted Date : 29.05.2025
Sayfa Numarası-Page Numbers: 69-88
Doi : 10.46790/erzisosbil.1698503

Notlar/Notes

Etik Kurul Bilgisi (Varsa)
Daha Önce yapılmış bir çalışma ise detayları buraya yazılacaktır.

Yazar(lar), herhangi bir çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Turnitin/Ithenticate/İntihal ile İntihal Kontrolünden Geçmiştir

Screened for Plagiarism by **Turnitin/Ithenticate/İntihal**

Licenced by CC-BY-NC ile lisanslıdır

RUS EDEBİYATINDA AİLENİN İZİNDE: BORİS YEKİMOV’UN ESKİ EVİMİZ ADLI ESERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

In the Footsteps of the Family in Russian Literature: A Study on Boris Yekimov’s Our Old House

Badegül CAN EMİR

Öz:

Toplumun temel taşı olan aile, bireyin kişilik gelişimi ve toplumsal değerlerin kuşaktan kuşağa aktarılmasında kritik bir rol oynar. Ancak modernleşme, bireyselleşme, boşanma oranlarındaki artış ve aile kurma konusundaki isteksizlik gibi toplumsal dinamikler, bu yapıyı ciddi biçimde tehdit etmektedir. Bu nedenle aile kavramı, yalnızca önemli değil, aynı zamanda yeniden değerlendirilmesi gereken bir olgu olarak öne çıkmaktadır. Toplumsal yapının dönüşümünü anlamada kültürel üretim alanları da önemli bir rol oynar. Bu bağlamda edebiyat, bu dönüşümleri yansıtan güçlü bir alan olarak, aile konusunu işleyerek geleneksel değerlerin korunmasına ve aktarılmasına katkıda bulunur. Rus edebiyatında ise aile teması, hem geleneksel hem modern boyutlarıyla edebi ilginin merkezinde yer alır. Bu çalışma, söz konusu temayı Boris Yekimov’un *Eski Evimiz* (*Наш старый дом*) adlı eseri çerçevesinde incelemektedir. Araştırmanın amacı, 20. yüzyıl Rus edebiyatında aile temasının toplumsal ve kültürel temsillerini; geçmişe özlem, kuşaklar arası ilişkiler ve evin bir hafıza mekânı olarak işlevi bağlamında değerlendirmektir. Nitel analiz yöntemine dayanan çalışmada, metin merkezli bir çözümleme yapılarak, Yekimov’un anlatısında aile imgesinin nasıl şekillendiği ve toplumsal bellekte ne şekilde yer bulduğu ortaya konacaktır.

Anahtar Kelimeler: Aile, Rus Edebiyatı, Boris Yekimov, *Eski Evimiz*

Abstract:

The family, as the cornerstone of society, plays a vital role in the development of an individual's personality and the transmission of social values from one generation to the next. However, societal dynamics such as modernization, individualization, rising divorce rates, and a decreasing desire to establish families pose a serious threat to this structure. Therefore, the concept of family stands out not only as a fundamental social institution but also as a phenomenon that needs to be re-evaluated. Cultural spheres of production also play an important role in understanding the transformation of the social structure. In this context, literature, as a powerful domain that reflects these transformations, contributes to the preservation and transmission of traditional values by addressing the theme of family. The issue of family, with both its traditional and modern aspects, is at the heart of literary fascination in Russian literature as well. This study explores the issue within the framework of *Our Old House* (*Наш старый дом*), a work by Boris Yekimov. The study's objective is to assess how the family theme is portrayed socially and culturally in Russian literature from the 20th century, with a focus on nostalgia for the past, intergenerational connections, and the role of the home as a location of memory. Based on qualitative research, this study will use a text-centered method to show how Yekimov's narratives construct the family's image and how it becomes ingrained in social memory.

Keywords: Family, Russian Literature, Boris Yekimov, *Our Old House*

1. GİRİŞ

Toplumsal yapının omurgasını oluşturan aile, bireyin ahlaki değerlerini, davranış normlarını ve dünya görüşünü şekillendiren en temel sosyal kurumdur. Aile, toplumsal yapının korunmasında ve kuşaklar arası değer aktarımında kritik bir rol üstlenir. N. A. Minenko'nun ifade ettiği gibi “*Belirli halkların aile tarihine yönelmek, toplumun gelişiminin ana aşamalarının niteliksel özgünlüğünü daha derinlemesine anlamayı sağlar, çünkü aile her zaman toplumsal sistemin ayrılmaz ve en önemli parçası olmuştur*” (Minenko, 1979: 3). Ancak günümüz modern yaşamında maddi değerlere olan yoğun ilgi, insan ilişkilerini zayıflatarak akrabalık bağlarını tüketim odaklı hale getirir. Genç nesillerde aile kurma isteksizliği, boşanma oranlarındaki artışla birlikte aile yapısını tehdit eder. Bu durum, aile kavramının günümüzde daha da önemli hale gelmesine neden olmaktadır (Kravtsova, 2024: 254). Benzer dönüşümler, modernleşme süreciyle birlikte Rusya’da da gözlemlenmektedir. Aile ve evlilik kurumları, toplumsal ve kültürel değişimlerle birlikte köklü dönüşümler geçirir ve bu süreç, sancılı toplumsal sonuçlar doğurur. Demografik yenilenme seviyesinin düşmesi, yüksek boşanma oranları, terk edilen çocukların evlat edinilmesi sorunu, yalnızlık ve geleneksel aileye alternatiflerin yaygınlaşması gibi toplumsal meseleler öne çıkmaktadır. Geleneksel toplumsal cinsiyet ahlakının yıkılması, erkek ve kadın kimliklerine dair yerleşik algıların kaybına yol açarken, ulusal kültürel ideallerin yerini belirsiz ve çarpık imgeler almaktadır (Şevçenko, 2014: 208). Bu dönüşümler yalnızca bireysel yaşamları şekillendirmekle kalmaz, aynı zamanda kültürel ve sanatsal süreçlerde de etkin olur. Bunun sonucu olarak aile teması edebiyatta her zaman önemli bir yere sahiptir ve zamanın değişen sosyal dinamikleri bu temaya yeni anlamlar yükler (Kravtsova, 2024: 254). Ailenin korunması, geleneksel aile değerlerinin muhafazası ve toplumsal değerlerin korunarak yeni kuşaklara aktarılmasında edebiyat kritik bir rol üstlenir. Özellikle aile değerlerini konu alan edebî eserler, geleneksel manevi ve ahlaki anlayışların nesilden nesile aktarılmasında önemli bir araç işlevi görür. Aileyi konu alan romanlar ve çocuk kitapları, ideal aile yapısına dair kavrayışın oluşmasına katkı sağlar (Bogatıyova ve Zabolotnaya, 2024: 43). Edebiyat dünyasında aile teması, ebeveyn-çocuk ilişkilerinden kuşaklar arası bağa, kültürel hafızaya ve toplumsal normlara kadar geniş bir yelpazede ele alınır; farklı dönemlerde değişen aile yapısı ve cinsiyet rollerine dair derinlemesine gözlemler sunulur. Yazarlar, çalışmalarını farklı bakış açılarıyla ele alsalar da, aile kurumunun insan hayatındaki vazgeçilmez rolünü ve değerini vurgularlar (Yefimova ve Yelisseyeva, 2024: 53).

Rus edebiyatında aile, *Domostroy* geleneğinden günümüze kadar son derece önemli bir yer tutar. Bu tema en güçlü şekilde, aile romanı (семейный роман), kuşak romanı (роман поколений), saga (сaga), aile kroniği (семейная хроника) ve aile roman-kroniği (семейный роман-хроника) gibi çeşitli edebî formlarda karşımıza çıkar (Şimonik, 2022: 97). Her ne kadar aile teması özellikle aile romanı türünde belirginleşse de bireysel ve toplumsal değerlerin iç içe geçtiği, kuşaklar arası çatışma ve dayanışmanın anlatıya yön verdiği farklı edebî formlarda öne çıkar. 19. yüzyıl Rus edebiyatında öne çıkan yazarların eserleriyle aile romanı edebî kanona dahil olmuştur. Toplumsal sorunlar da sıklıkla aile prizmasından ele alınmış; yazarlar, kahramanlarının yaşamlarını incelerken aile yapısına ve doğdukları ortama özel bir vurgu yapmışlardır. Aile, bireyin kültürel seviyesi ve kişilik gelişiminin bir göstergesi olarak edebî eserlerde derinlemesine işlenmiştir (Zinoviyeva, 2023: 73). 20. yüzyıl Rus edebiyatında aile imgesi, ataerkil aile modeline dayanan geleneksel değerleri ve bunların modern toplumdaki krizini yansıtmaktadır. Rus klasik edebiyatında önemli bir yer tutan aile teması, 20. yüzyılın ikinci yarısında özellikle köy nesri geleneği içerisinde manevi bir ideal olarak işlenmiştir. Bu dönemde aile kurumunun değişimi ve geleneksel değerlerin krizine dair sanatsal bir sorgulama ortaya çıkmıştır. F. Abramov, V. Belov, V. Astafyev, V. Rasputin, B. Yekimov, S. Lobozerov, A. Varlamov, Z. Prilepin ve M. Tarkovski gibi yazarların eserlerinde aile değerlerinin korunması ile modern toplumdaki dönüşüm arasındaki gerilim gözler önüne serilmektedir. Bu bağlamda, F. Abramov'un *Pelageya* (Пелагея), *Erkek Kardeşler ve Kız Kardeşler* (Братья и сестры); V. Belov'un *Alışılmış İş* (Привычное дело); V. Astafyev'in *Son Eğilme* (Последний поклон), *Çar Balığı* (Царь-рыба); Rasputin'in *Annem Bir Yere Gitti* (Мама куда-то ушла), *Son Tarih* (Последний срок); Yekimov'un *Bisikletli Çocuk* (Мальчик на велосипеде), *Satılık Ev ve Yaşlı Kadın* (Продается дом и старая женщина), *Aile Ocağı* (Родительский дом), *Eski Evimiz* (Наш старый дом) gibi yapıtları aile kurumunun değişimi ile geleneksel değerlerin krizine dair önemli sanatsal örneklerdir (Baduyeva, 2021:62). Çağdaş Rus edebiyatında ise aile imgesi, P. Sanaev'in *Beni Süpürgeğin Arkasına Gömün* (Похороните меня за плинтусом), O. Pavlov'un *Tanrısız*

Sokaklarda (В безбожных Переулках), O. Slavnikova'nın *Bir Köpek Boyu Kadar Büyütülmüş Yusufçuk* (Стрекоза, увеличенная до размеров собаки), L. Ulitskaya'nın *Medea ve Çocukları* (Медея и ее дети), T. Tolstaya'nın *Altın Sundurmada Oturdular* (На золотом крыльце сидели) ve Eduard Verkin'in *Sonbahar Güneşi* (Осеннее солнце) gibi eserleriyle önemli bir yer tutar. Bu eserlerde, aile bir yandan değişmez bir değer olarak yüceltilirken, diğer yandan bireyci ve tüketim odaklı toplum yapısında aile kurumunun krizi ve çöküşü de vurgulanmaktadır. Edebî kahramanların aileye yönelik tutumları, karakterlerini belirlerken; karı-koca, ebeveyn-çocuk ilişkileri ve nesiller arası bağlar üzerinden aile krizinin sanatsal yansımaları ele alınmaktadır. Yazarlar, değişen toplumsal yapıların aile üzerindeki etkilerini sanatsal duyarlılıkla gözlemleyerek çok boyutlu bir anlatı sunmaktadır (Baduyeva, 2021: 62).

Çalışmamız, Rus edebiyatında nesiller boyu süregelen ve güncelliğini koruyan aile temasını ele almaktadır. Bu bağlamda, Boris Yekimov'un *Eski Evimiz* (Наш старый дом) adlı povesti çözümleme nesnesi olarak seçilmiştir. Rusya Federasyonu Devlet Ödülü sahibi, Yazarlar Birliği üyesi ve *Noviy Mir* dergisinin yazarı B. Yekimov, yurt dışında tanınan ve eserleri çeşitli dillere çevrilen bir yazardır; özgünlüğünü ise köy teması, köylü emeği, hafıza, nesiller arası bağ ve geleneksel yaşam tarzının tükenişi gibi konuları işlemesinden alır (Frolova, 2024: 52). Boris Yekimov, geleneksel yaşam biçiminin çözülüşünü, geçmişe duyulan özlemi ve kuşaklar arası bağları anlatılarında etkileyici biçimde işlerken, aileyi yalnızca kan bağıyla tanımlamayıp, sorumluluk, emek ve duygusal bağlılık gibi kavramlar üzerinden yeniden anlamlandırmaktadır. Araştırma nesnesi olarak seçilen *Eski Evimiz* adlı eser ise biçimsel olarak povest türünde kaleme alınmış olsa da, işlediği ailevi değerler, kuşaklar arası ilişkiler ve "ev" kavramının temsili bakımından klasik aile romanı geleneğiyle doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle çalışmada, türler arası geçişkenlik dikkate alınmış; biçimsel türden ziyade tematik yapı ve sosyo-kültürel içerik merkeze alınarak nitel ve metne dayalı bir çözümleme gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmanın temel amacı, 20. yüzyıl Rus edebiyatında aile temasının toplumsal ve kültürel temsillerini; geçmişe özlem, kuşaklar arası ilişkiler ve evin bir hafıza mekânı olarak işlevi bağlamında değerlendirmektir. Bu doğrultuda çalışma şu temel sorular etrafında şekillenmektedir: Modern toplumda aile yapısının dönüşümüne neden olan başlıca dinamikler nelerdir? Aileyi oluşturan temel değerler nasıl tanımlanabilir? Edebî metinler, aile kavramındaki bu dönüşümü hangi tematik ve estetik boyutlarda yansıtır?

2. RUS EDEBİYATINDA AİLE: TARİHİ SÜREÇ, TOPLUMSAL DÖNÜŞÜM VE EDEBÎ TEMSİLLER

Aile, bireyin içinde bulunduğu ilk toplumsal yapı olarak, insanın diğer bireylerle iletişim kurmayı, ortak bir düzen içerisinde yaşamayı ve farklı yaş gruplarıyla ilişkiler geliştirmeyi öğrendiği, bireyin ahlaki ve manevi temellerinin şekillendiği temel mekândır. Aynı zamanda, ahlaki ve manevi temellerinin şekillendiği bu ortamda birey, gelenekler, kurallar ve sorumluluklarla ilk kez karşılaşır ve onun karakter özellikleri şekillenir. Dolayısıyla, aile yapısındaki değişimler, toplumsal ve bireysel yapının temelini doğrudan etkileyen önemli dönüşümler olarak karşımıza çıkmaktadır (Şamsutdinova, 2021: 26). Rus filozof İ.A. İlyin'in de ifade ettiği gibi, insanın manevi olarak gelişmesi ve topluma olan bağlılığını güçlendirmesi, aile bağları sayesinde mümkün hale gelir (Rıkova, 2021: 68). Bu bağlamda, aile son derece önemli bir kurumdur. Rusya özelinde değerlendirildiğinde, aile; evlilik, akrabalık ya da evlat edinme yoluyla birbirine bağlı bireylerden oluşan ve Rus medeniyetinin köklü geleneklerine dayanan özgün bir yapıdır. Ortak yaşam tarzı, karşılıklı yardımlaşma ve hukuki sorumluluklarla şekillenen bu yapı, çocukların fiziksel ve zihinsel gelişimini desteklerken, yetişkin bireyler için de temel ihtiyaçların karşılandığı küçük ölçekli bir topluluk işlevi görmektedir. Bireyin yaşam döngüsü boyunca aile içindeki rolü değişse de, aile, insan kültürünün ilk beşiği olma işlevini sürdürerek bireyin kişilik gelişimini ve davranış kalıplarını belirlemede temel bir etken olmaya devam eder.

Ortodoks geleneğinde aile, küçük ev kilisesi olarak değerlendirilir ve bu anlayış doğrultusunda eğitimin temel amacı, bireyin ruhsal gelişimini Tanrı'ya olan inanç üzerinden desteklemektir. Ailede verilen manevi-ahlaki eğitimin temelleri, Rusya'nın Hristiyanlığı benimsemesiyle atılmış olup, sevgi, dürüstlük ve tevazu gibi erdemlere dayanmaktadır (Rıkova, 2021: 67-68). Tarihsel kaynaklar da bu anlayışı destekler niteliktedir. XVI. yüzyılda Rus başpapaz Silvester tarafından kaleme alınan *Domostroy* (Ev Düzeni), Eski Rus aile hayatının ansiklopedisi olarak bilinen bir eserdir. Bu eserde aile yapısına ataerkil

bir perspektiften bakılır ve erkek egemenliği vurgulanır. Başka bir örnek Vladimir Monomah'ın *Öğretisi* (Поучение), kocalara eşlerini sevmeyi öğütlerken üzerlerinde baskı kurmamalarına da dikkat çeker, ancak ailedeki iktidarın tartışmasız bir şekilde erkeğe ait olması gerektiğini anlatır. Burada sevgi önemli olsa da, aile düzeninde erkeğin otoritesi korunmalıdır. Bu yaklaşım, Orta Çağ Rus toplumundaki ataerkil yapıyı ve erkek egemenliğini yansıtır (Tetik, 2020: 102). Geleneksel Rus toplumunda kadın, kocasının arkasında durarak ona itaat etmeye ve aileyi desteklemeye hazırlanır. Anneler, kızlarını eş rolüne uygun şekilde yetiştirirken, Ortodoks ahlaki itaat geleneğini güçlendirmeye devam eder. Ancak zamanla, toplumsal ve kültürel değişimlerin etkisiyle geleneksel aile yapısında dönüşümler yaşanır. I. Petro, 1700'de zorla evlendirmeyi kaldırırsa da, 18. yüzyılın başında kadının çocuk doğurma yeteneği ön planda tutulur. Köylüler ise gelin seçiminde sağlığa ve doğurganlığa önem verir, çalışkan ve güçlü yapılı kadınları tercih ederler. 18-19. yüzyıl Rus kültüründe kadınların temel rolü annelik olup, iffet ulusal ruhun ve devletin korunmasının teminatı sayılır (Paşkov, 2019a: 86). 20. yüzyıla gelindiğinde ise aile kurumu ciddi bir dönüşüm geçirir, aile kurumu hakkındaki görüşler köklü değişikliklere uğrar. Geleneksel değerler unutulmuş, boşanma bir günah olarak görülmeğe çıkmış, kadınlar çalışma hayatına atılarak daha önce erkeklere özgü kabul edilen alanlarda erkeklerle rekabet etmeye başlamışlardır. Para sıkıntısı, ev içi düzensizlikler ve cinsiyetler arası sorunlar, pek çok çocuğun eksik ailelerde veya büyükanne ve büyükbabaları tarafından yetiştirilmesine yol açar. Bir zamanlar babanın ailenin reisi, geçimini sağlayan ve tartışmasız otorite olarak kabul edildiği, annenin ise ocağın sağduyulu ve güvenilir koruyucusu olduğu Domostroy standardı geçmişte kalır (Myakinina ve Şituyeva, 2015: 36). Geleneksel aile yapısının modernleşme sürecinde geçirdiği dönüşüme bakıldığında, özellikle Sovyet döneminde kadın rolleri ve aile yapısında köklü değişiklikler yaşandığı görülmektedir. Belirgin bir hiyerarşi, sabit roller ve tartışılmaz ebeveyn otoritesine dayanan ataerkil model, Sovyet ideolojisinin etkisiyle ciddi bir dönüşüm geçirir. Kadını aile içindeki bağımlı konumdan çıkararak erkekle eşit haklara sahip bireyler haline getirme amacıyla yürütülen politikalar, aile içi dinamikleri derinden etkiler. Bu süreçte erkek otoritesi zayıflarken, kadınlar kamusal alanda daha aktif ve görünür hale gelirler (Paşkov, 2019b: 199). Sovyet dönemi ile başlayan toplumsal dönüşüm küreselleşmeyle birlikte daha da karmaşık hale gelir. Aile kurumu hızla değişen çelişkili bir yapıya sürüklenir. Geleneksel değerlerin aşınmasıyla birlikte aile, çocukların sosyal eğitiminde belirleyici bir kurum olma işlevini yitirmeye başlar. Araştırmacılar, bu sürece ilişkin, aile içi liderlik belirsizliğini, çekirdek ailenin ebeveyn ailesinden yeterince bağımsızlaşamamasını ve gençlerin ebeveynliğe uyumda zorlandığını ortaya koyar. Küreselleşmenin etkisiyle daha da belirginleşen bu sorunlar modern yaşamın getirdiği hızlı değişimlerle birlikte, aile kurumunun geleneksel yapısının sarsılmasına ve ailenin yeni sosyo-psikolojik portrelerin ortaya çıkmasına yol açar. Modern Rusya'da, sosyal dönüşüm süreçleri yalnızca maddi ve manevi yaşamın tüm alanlarını etkilemekle kalmaz, aynı zamanda değerler sistemini ve buna dayalı bireysel ve kolektif davranış modellerini de değiştirir (Şevçenko, 2014: 207).

Aile kurumundaki bu yapısal ve işlevsel çözülme, yalnızca bireyleri değil, tüm toplumu etkileyen geniş çaplı bir kriz doğurur. Aile, tarihsel olarak değişen toplumsal koşullara uyum sağlama kapasitesine sahip olsa da, yaşanan toplumsal krizler nedeniyle temel sığınak olma özelliğini yitirir. Aile yapısının zayıflaması ve geleneksel değerlerin çözülmesi, toplumsal dokuda kalıcı kırılmalar yaratır; bu durum, toplumun ahlaki ve kültürel temellerini sarsar (Yastrebova, 2014: 68). Gençlerin sosyal rol algılarının, çoğunlukla ebeveyn örneği ve popüler kültürün standartları doğrultusunda biçimlenmesi göz önüne alındığında bu anlaşılır bir sonuçtur. Kentleşme, göç, toplumsal özgürleşme, ahlaki değerlerin dönüşümü ve cinsiyet rollerindeki değişimler, aile kurumunun güçlenmesine katkı sağlamaz; aksine yapısal zayıflamayı daha da derinleştirir (Paşkov, 2019a: 80). Bu süreçte Rusya örneği için aile değerlerinin zayıflaması ve modernleşmenin etkisi üzerine düşünüldüğünde, modern Rusya'da sağlıklı aile kavramı sosyal bir değer olarak zayıflamış durumdadır. Çocuklara yönelik suçların giderek daha acımasız hale gelmesi, özellikle cinsel şiddet vakalarındaki artış; ülkedeki çok sayıda yetim çocuk ve ebeveynlik haklarından mahrum bırakılan aile sayısının fazlalığı, bu zayıflamanın somut göstergeleridir (Paşkov, 2019a: 81-82). Bu tür sosyal sorunlar, aile kurumuna duyulan güveni zedelerken, bireylerin evlilik ve ebeveynlik gibi sorumluluklara yönelik tutumlarını da doğrudan etkiler. Geleneksel aile yapısında yaşanan hızlı değişim, evlilik ilişkilerinde gerilimi artırmakta, bireyleri evlilik, aile olma, çocuk konusunda planlarını ertelemeye itmektedir. Günümüz Rusya'sında karşılaşılan ahlaki çöküş, düşük doğurganlık oranları, artan suç ve hastalık vakaları, doğrudan aile kurumunun zayıflamasıyla ilişkilendirilir; bu çerçevede Rus kültürü, gelenekleri ve dini değerler temel alınarak aile kavramının

yeniden yükseltilmesi ve bireylerin ahlaki sorumluluk bilincinin pekiştirilmesi kritik bir rol oynar (Paşkov, 2019b: 199 -201). Aileye karşı bireysel sorumluluk bilincinin güçlenmesi, boşanma oranlarının düşmesine, terk edilmiş çocuk sayısının azalmasına, aile içi şiddet, bağımlılık ve çeşitli suçların önlenmesine doğrudan katkı sağlayacaktır (Şevçenko, 2014: 208). Tüm bu etkenler, yalnızca bireysel düzeyde değil, devlet politikaları ve eğitim sistemleri düzeyinde de aile kurumunun yeniden güçlendirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda manevi ve ahlaki eğitim, Rus devletinin gelişimi ve toplumsal refahı açısından hayati öneme sahiptir; bu nedenle modern eğitim sisteminde temel unsur olarak yer almalıdır. Ancak, aile kurumunun yıkılması bu süreçte önemli bir engel oluşturmaktadır. Geleneksel aile değerlerinin sarsılması ve aile yapısındaki değişimler, genç neslin aile kurma konusundaki isteksizliğini artırmaktadır. Bu doğrultuda, aile kurumunu güçlendirmek ve toplumsal değerleri pekiştirmek amacıyla Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin, 2024 yılını “Aile Yılı” olarak ilan etmiştir (Pankova ve Sorokina, 2024: 563). Bu kapsamda, aile kurumunun toplumsal işlevi ve tarihsel-kültürel temelleri yeniden değerlendirilmelidir.

Toplumun temel yapı taşı olan ailenin yukarıda sözü edilen dönüşümü, yalnızca sosyal kurumları değil, aynı zamanda kolektif bilinç ve estetik üretim alanlarını da etkiler. Bahsi geçen köklü değişimler, toplumun kültürel yapısını ve zihniyetini de etkiler, edebiyat başta olmak üzere sanatın her alanında yeni temaların ve bakış açılarının ortaya çıkmasına yol açar. Erkek ve kadının toplumdaki rolüne dair geleneksel sosyal ve toplumsal cinsiyet algılarının yıkılması, aile yapısına yönelik algıların da dönüşmesiyle modern edebiyatın güncel teması haline gelir (Myakinina ve Şituyeva, 2015: 36). Zira Toplumsal dönüşümlerin izlerini en güçlü biçimde taşıyan alanlardan biri de edebiyattır. Edebiyat, sanatlar arasında özel bir yere sahiptir ve ulusal zihniyetin kavramlarını somutlaştıran ebedi imgeler barındırır. Yazarlar, bu kavramları yalnızca kullanmakla kalmaz, aynı zamanda yorumlayarak kültürel anlam kazandırır. Edebiyat, fikirleri şekillendirip toplum bilincine yerleştirme gücüne sahiptir ve bu işlev, edebiyat merkezli Rus kültüründe belirgin şekilde öne çıkar (Şevçenko, 2014: 209). Edebi eserler, kadınlar ve erkekler arasındaki toplumsal normları, aile yapısına ve toplum anlayışına ilişkin bakış açılarını yansıtır. Tarihçiler ve araştırmacılar, ulusal Rus yaşam tarzının fiziksel, entelektüel ve ahlaki yönlerini bilimsel temellere dayanarak yeniden inşa etmeye çalışmaktadır. Ulusal değerlerin ve ahlaki normların yeni kuşaklara aktarımı ise halkın tarihi, kültürü ve gelenekleriyle doğrudan ilişkilidir. Bu bağlamda, *Geçmiş Yılların Öyküsü (Повесть временных лет)*, *Vladimir Monomah'ın Öğretisi vb.* gibi vakayinamelerde, erken dönem Rus kabilelerinin ahlaki yapısı ve Hristiyanlığın aile üzerindeki dönüştürücü etkisi özellikle vurgulanır (Paşkov, 2019a: 83). Hristiyan dini felsefesi, aile hayatında ahlak anlayışını şekillendirir ve sadakat, iffet, itaat, çalışkanlık gibi değerleri ön plana çıkarır. Eski Rus edebiyatında kadın, akıllı, tedbirli ve aynı zamanda ailenin ahlaki rehberi ve manevi dayanağı olarak tasvir edilir; en büyük nimet ise çocuk sahibi olmak sayılır. Kadının rolü çocuk doğurmak ve yetiştirmekle sınırlanırken, ailede erkeğin “baş” olması gerektiği vurgulanır. Kilise ve toplum, kadına yönelik öğretiler ve emirlerle bu düzeni destekler (Paşkov, 2019b: 202). Geleneksel aile yapısı ve kadına yüklenen roller, uzun süre toplumun sosyo-ahlaki temelini oluştursa da zamanla değişen toplumsal koşullar, edebî metinlerde bu yapının sorgulanmasına zemin hazırlar. Bir kavram olarak “aile sorunu”, 19. ve 20. yüzyılın başında Rus edebiyatında görünür hale gelir. Bu kavram, evlilik ve aileye ilişkin çeşitli sorunları ve güncel toplumsal meseleleri kapsar; dönemin edebî ve entelektüel çevrelerinde yoğun biçimde tartışılır. Vasili Rozanov, bu sorunun tartışılmasında özel bir rol oynar. V.V.Rozanov’un *Rusya’da Aile Sorunu* vb. eserleri, Rusya’da evlilik, aile, cinsiyet kavramlarının ilk teorik anlayışı olarak kabul edilebilir (Sogrina, 2020: 114). V. Rozanov’a göre ideal aile, cinsiyetin tüm yönleriyle kabul edildiği ve evliliğin dini bir biçim olarak yalnızca sembolik bir kurum olmaktan öteye geçerek gerçek anlamda bir aile oluşturduğu gerçek-dini bir yapıdır. Yazar, bu tür bir aile yapısını “aile kültürü” olarak adlandırır. Hristiyan aile kavramına mistik ve deneyüstü bir nitelik kazandırarak, Hristiyanlık ruhuna uygun yaşayan bir aile modelini vurgular. Ona göre aile, her şeyden önce eşler arasındaki ruhsal birliği temel alır. Hristiyan ailenin üç temel özelliği ise barışçıl, iffetli ve çocuksever olmaktır (Sogrina, 2020: 115). Ancak Rozanov’un idealize ettiği bu manevi ve ruhsal birlikteliğe dayanan Hristiyan aile modeli, modern toplumun sekülerleşmiş, bireyci ve maddiyat odaklı yapısı içerisinde çözülür. Modern yaşam, maddi değerlere yönelirken manevi bağları zayıflatır ve aile ilişkilerini tüketim odaklı hale getirir. Geleneksel aile yapısı değişir, ebeveyn otoritesi sorgulanır hale gelir ve duygusal bağlar zayıflar. Aile artık çoğu zaman hukuki veya ekonomik bağlarla bir arada tutulan bir grup olarak görülür. Bu bağlamda, Rus klasik edebiyatı sağlıklı aile ilişkileri üzerine değerli örnekler sunar (Zinovyeva, 2023: 72).

Modern edebiyatta ve geçmiş yüzyılların edebiyatında aile temasının ele alınmasının önemi ve gerekliliği, aile geleneklerine, geçmişe, anıya saygının, bir kişinin bir birey olarak kültür ve gelişim düzeyinin bir göstergesi olması gerçeğinden kaynaklanır. Çocuğun kişiliğinin ilk sosyalleşme kurumu ailedir; burada bilgi ve deneyim özümsenir, belirli kurallar ve normlar, değerler ve ilkeler belirlenir, gelenekler ve görenekler oluşturulur (Şagdarova ve Hromih, 2024: 45). Rusya Federasyonu Devlet Başkanı İnsan Hakları Yetkilisi P. Astahov'a (2013) göre, günümüzde en etkili toplumsal cinsiyet eğitimi kaynağı Rus edebiyatıdır. Çocuklar daha fazla kitap okuduklarında, edebiyatta aşkı, cinsiyetler arası ilişkileri ve aile bağlarını anlamalarına yardımcı olacak her unsuru bulabilirler. Psikologlara göre, çocuklar karşı cinsle ilişkilerini büyük ölçüde ebeveynlerinin davranış modellerine göre şekillendirir ve yaşamlarını bu öğrenilmiş aile gelenekleri doğrultusunda kurarlar. Bu nedenle, yeni neslin ulusal değerlerle uyumlu manevi ve ahlaki ilkelere sahip bireyler olarak yetişmesi kritik bir gerekliliktir. Edebî metinler, ahlaki konular üzerine düşünme ve kişisel tutum geliştirme fırsatı sunarak öğrencilerin değer temelli düşünsel gelişimlerini destekler (Pankova ve Sorokina, 2024: 563).

Çağdaş Rus edebiyatında aile, aile içi ilişkiler ve çocukluk teması klasik gelenekle süreklilik içinde ele alınmakta ve edebî gelenekte güncelliğini korumaktadır. Klasik Rus edebiyatında aile, insan yaşamının ahlaki temeli olarak görülürken 20. yüzyıldaki devrim ve toplumsal çalkantılar bu algıyı sarsar. 20. ve 21. yüzyılın belirsiz olayları, aile değerlerinin kırılganlığını ortaya koyar (Myakinina ve Şituyeva, 2015: 40). Bu bağlamda birçok yazar, aile, çocukluk ve ev temalarına yoğunlaşır; özellikle akrabalar ve yakınlar arasındaki manevi bağların zayıflaması üzerinde durur. Edebî eserlerde yavaş yavaş sınırların silinmesi, kalıpların yıkılması ve geleneksel aile kavramının yok olması işlenir, ancak buna rağmen yazarlar, ailenin bireyin kişilik gelişimi için vazgeçilmez bir unsur olduğunu vurgulamaya devam eder. Çünkü ahlaki temellerin ailede atıldığına dair inanç güçlü bir şekilde korunur. Yazarların eserlerinde ele aldıkları konular ve sorunlar, güncel ve ilginç olmaya devam eder, çünkü edebiyat yaşamın bir yansımasıdır (Şagdarova ve Hromih, 2024: 43). M. Şolohov, A. Platonov, K. Trenev, Y. Zamyatin, M. Bulgakov, B. Pasternak, M. Gorki aile ve aile ilişkilerine odaklanan eserler verir. 20. yüzyıl Rus edebiyatında aile kavramı, bireyin manevi ve ahlaki gelişiminde temel bir rol oynar. Bu dönemin eserlerinde, aile bağlarının zayıflaması ve geleneksel değerlerin kaybolması gibi sorunlar öne çıkarken, yazarlar aileyi insan yaşamının merkezi olarak ele alır. Özellikle "köy nesri" olarak adlandırılan edebî akımda (F. Abramov, V. Belov, V. Şukşin, V. Rasputin, V. Astafyev), mütevazı ve çalışkan kahramanların aile içindeki konumları vurgulanırken, doğayla iç içe yaşamın ahlaki değerleri beslediği düşüncesi ön plana çıkar. Bu eserlerde aile, yalnızca bireysel mutluluğun değil, aynı zamanda toplumsal uyumun ve manevi dirilişin kaynağı olarak görülür. Edebiyatta aile, bireysel kimliğin inşasında ve ahlaki değerlerin korunmasında vazgeçilmez bir unsur olarak konumlandırılır (Şagdarova ve Hromih, 2024: 48-49). 20. yy. Rus edebiyatında aile kavramı, bireyin yaşamının temeli ve ahlaki değerlerin şekillendiği bir yapı olarak ele alınır. Aile, insanın doğup büyüdüğü küçük vatanla sıkı sıkıya bağlantılıdır ve bireysel kimliğin inşasında belirleyici rol oynar. Eserlerde aile konsepti, ev, çocuklar, doğa, vatan, hafıza, inanç ve emek gibi temel kültürel değerlerle iç içe sunulmaktadır. Ancak zamanla geleneksel ataerkil aile yapısından kentsel toplum yapısına geçiş gerçekleşir ve aile kavramı dönüşüme uğrar. Aile, yalnızca ebeveyn ve çocuklardan ibaret olmayıp geniş akraba ağını da kapsayan bir yapıya bürünür. Yazarlar, toplumsal değişimlerin aile bağlarını nasıl zayıflatıldığını ele alırken, aile değerlerinin korunmasının manevi diriliş için vazgeçilmez olduğunu vurgular. Bu bağlamda aile konulu eserler, toplumsal ve kültürel dönüşümlerle birlikte yeni ideolojik-estetik anlamlar kazanarak edebiyatta varlığını sürdürür (Şagdarova ve Hromih, 2024: 50-52).

Modern aile kavramının edebî temsillerinde, özellikle kadın yazarların aile temasına getirdiği özgün yaklaşımları içeren eserler öne çıkar. Çağdaş dönem kadın yazarlar, modern ailenin sorunlarını anlamaya çalışır ve bugünün toplumunda aile kurumunun algılanışına yönelik meselelere eğilirler (Guseynova, 2020: 62). L. Petruşevskaya'nın *Gece Vakti* (Время ночь) ve *Melek Gibi* (Как ангел), P. Sanaev'in *Beni Süpürgeliğin Arkasına Götmün* (Похороните меня за плинтусом), O. Pavlov'un *Tanrısız Sokaklarda* (В безбожных переулках), O. Slavnikova'nın *Bir Köpek Boyu Kadar Büyütülmüş Yusuşçuk* (Стрекоза, увеличенная до размеров собаки), L. Ulitskaya'nın *Medea ve Çocukları* (Медeia и её дети), T. Tolstaya'nın *Altın Sundurmada Oturdular* (На золотом крыльце сидели) ve *Seviyor -Sevmiyor* (Любишь - не любишь), E. Verkin'in *Sonbahar Güneşi* (Осеннее солнце) gibi eserlerinde aile ve çocukluk teması farklı boyutlarda ele alınır. Bu anlatılarda iyilik ve kötülük, ahlak gibi temel kavramlar ya bulanıklaştırılır ya da bütünüyle silinir (Myakinina ve Şituyeva,

2015: 37). Çağdaş Rus edebiyatında aile teması, farklı yazarların özgün yorumlarıyla ele alınmakta; aileye yönelik karamsar bir bakış açısı çoğu zaman ön planda olsa da, bu metinlerde olumlu imge arayışlarının tamamen yok olmadığı görülür. Eserlerdeki kahramanlar, geleneksel aile modellerinin çözülmesine ve dönüşüm süreçlerine rağmen, aile değerlerine tutunarak bu zincirin bir parçası olma çabası içindedir (Baduyeva, 2021: 67).

Aile, yalnızca bireysel ve toplumsal kimliğin taşıyıcısı olarak değil, aynı zamanda edebî nesir türlerinde, özellikle de aile romanında, merkezi bir unsur olarak karşımıza çıkar. Yasemin Gürsoy'un ifade ettiği gibi, aile romanı, bir ailenin yaşamını tarihi süreçle birleştirerek toplumsal dönüşümleri karakterlerin sosyal ve psikolojik durumları üzerinden aktaran bir türdür. Bu romanlarda gerçek tarih, mekân ve olaylar örtüşmekte, ancak anlatının merkezinde bir aile yer almaktadır. Böylece aile romanı, toplumun dönüşümünü gerçeklik hissi uyandırarak okuyucuya sunar (Gürsoy, 2019: 93-94). Aile romanının (семе́йный роман) temel özellikleri arasında kronolojik yapı, kuşaklar arası ilişkiler, toplumsal değişimlerin yansıtılması ve karakterlerin içsel çatışmaları yer alır. Genellikle en az iki kuşağın yaşamı anlatılır; olaylar belli bir zaman çizelgesinde ilerlerken başkarakterler değişebilir. Baba-oğul, karı-koca gibi ilişkiler üzerinden toplumsal dönüşümler yansıtılır. Mekân olarak, birden çok kuşağın bir arada yaşadığı büyük evler öne çıkar ve bu ev, ailenin simgesine dönüşür. Aile büyüğünün kaybıyla birlikte düzen sarsılır ve anlatı çoğu zaman bir çözülme sürecine girer. Ailenin çözülüşüyle paralel olarak toplumsal yozlaşma da vurgulanır. Doğum, ölüm, düğün gibi ritüeller ile bayramlar ve ziyafetler, anlatıda geleneklerin birleştirici ve yapılandırıcı unsurları olarak öne çıkar (Gürsoy, 2019: 95-97). Bir edebî tür olarak aile romanının tarihsel gelişimi, aile romanından aile kroniğine ve oradan da aile destanına uzanan bir çizgide ilerler. Aile romanı, 19. yüzyılın 30'lu yıllarında Rus edebiyatında ortaya çıkar, ancak büyük tarihi olayların etkisiyle zamanla klasik aile romanının sınırlarını aşarak aile kroniğine dönüşür. Aile kroniği, hem anısal malzeme (S. T. Aksakov, M. Gorki) hem de kurgusal anlatı (M. Ye. Saltıkov-Şchedrin) üzerine kurulu olup, ailedeki tarihsel değişimlere ve toplumsal kırılmalara odaklanır. Zamanla bu yapı, daha geniş kapsamlı tarihi panoramalar içeren aile destanına (семе́йная са́га- family saga) evrilir. Aile destanı, evrensel aile değerlerini ve ahlaki normları vurgulayan genç bir tür olarak gelişmeye devam eder (Kurçastova, 2024:61). İ. F. Gnyusova'nın da belirttiği gibi, Klasik Avrupa aile romanlarının dar kapsamlı temalar ve kapalı bir zaman-mekân örgüsüyle şekillenen yapısının aksine, Rus edebiyatı bu tür kalıplara bağlı kalmaz, daha geniş ve çok katmanlı anlatılar geliştirir. Ancak, aile romanı geleneği Rus edebiyatının tarihi üzerinde derin bir etki bırakır (Akt. Kurçastova, 2024: 55). A. Kurçastova, Rus edebiyatında aile romanından aile kroniğine ve aile destanına (family saga) doğru olan dönüşümünü birkaç aşamada ele alır. İlk aşama olan klasik realizm döneminde, aile romanı ahlaki değerlerin şekillendiği bir merkez olarak görülür. Bu dönemde aile, soyluların toplumsal öz-farkındalığını temsil eder ve bireysel kimliği şekillendirir. Öne çıkan eserler arasında İ. Gonçarov'un *Oblomov*, L. Tolstoy'un *Anna Karenina* ve M. Saltıkov Şedrin'in *Golovlev Ailesi* yer alır. İkinci aşama olan modernize edilmiş realizm, 20. yüzyılın başlarında büyük sosyal ve siyasi dönüşümlerin etkisiyle ortaya çıkar. Bu dönemde aile kroniği, pastoral kronotoptan ayrılarak tarihsel baskılarla yüzleşen aile yapısını işler. M. Bulgakov'un *Beyaz Muhafızlar* ve M. Şolohov'un *Durgun Akardı Don* bu dönemin önde gelen eserlerindendir. Üçüncü aşama olan sosyalist gerçekçilik döneminde, aile sosyalist ideallerin yansıdığı bir yapı olarak sunulur. Aile destanı, toplumsal sorumluluğun ve sosyalist insanın bir göstergesi haline gelir. V. Şişkov'un *Somurtkan Nehir* ve A. İvanov'un *Ebedi Çağrı* bu dönemi temsil eder. Son aşama olan çağdaş dönem, aile destanının geliştiği ve geniş aile kroniklerine dönüştüğü bir dönemdir. Kadın sesinin daha baskın hale geldiği bu dönemde, tarihsel olaylar bireysel dramlarla iç içe geçer. V. Aksenov'un *Moskova Destanı* ve L. Ulitskaya'nın *Yakov'un Merdiveni* (Лестница Якова) adlı eserleri, modern aile yapısının sosyal ve bireysel dönüşümlerle nasıl şekillendiğini gözler önüne serer. Kurçastova'ya göre, her dönem yalnızca edebî tür arayışlarının değil, aynı zamanda toplumsal dönüşümlerin de bir yansımasıdır. Modern Rus kadın nesrinde aile teması öne çıkan konulardan biridir. Aile destanı türü özellikle kadın yazarlar tarafından işlenmekte; bu da eserlere belirgin bir cinsiyet boyutu kazandırmaktadır. Söz konusu metinler, modern toplumdaki aile krizini yansıtarak, aile kurumunu yeniden anlamlandırma çabası taşır. Aile destanlarında hem çözülme hem de yeniden birleşme temaları ön plana çıkar. Ye. Kolina'nın *Yoksul Goldmanlar Hakkında Destan* (Сага о бедных Голдманах) adlı eserinde aile bağlarının güçlenmesi, N. Abgaryan'ın *Her Zaman Benimle Olan İnsanlar* (Люди, которые всегда со мной) romanında ise güçlü ve bağımsız kadın karakterlerin ön plana çıkarılması dikkat çeker. R. Sençin'in *Yeltişevler* (Елтышевы)

adlı eserinde erkek karakterler edilgen ve güçsüz bir biçimde resmedilirken, M. Stepnova'nın *Lazar'ın Kadınları* (Женщины Лазаря) romanında Galina Petrovna, güçlü iradesi ve otoriter yapısıyla öne çıkar (Kurçastova, 2024: 56-59).

Yukarıda bahsedilen tarihsel ve edebî gelişim süreci, aile temasının Rus edebiyatındaki sürekliliğini gözler önüne serer. "Aile düşüncesi", edebiyatın önemli temalarından biri olmaya devam etmektedir. Rus yazarlar, aileyi toplumun temeli ve bireyin karakterini şekillendiren bir yapı taşı olarak görmüşlerdir. Edebî eserlerde, yazıldıkları döneme rağmen modern toplumda da geçerliliğini koruyan aile modelleri ve sorunları ele alınmıştır. Aile içi despotizm, ebeveyn-soğukluğu ve ahlaki eksiklik gibi meseleler günümüz toplumunun da karşılaştığı sorunlar arasında yer almaktadır. Bu eserler, olumlu ve olumsuz örnekler sunarak, aile yapısının korunması ve güçlendirilmesi adına ders çıkarma imkânı sağlamaktadır (Yefimova ve Yeliseyeva, 2024: 56).

3. BORIS YEKİMOV'UN ESKİ EVİMİZ ESERİNDE AİLE: KUŞAKLARARASI BAĞ, HAFIZA MEKÂNI VE YUVANIN DÖNÜŞÜMÜ

Boris Petroviç Yekimov, Rus klasik edebiyat geleneğinin çağdaş temsilcilerindendir. Rusya Federasyonu Devlet Ödülü (1998) ve Moskova-Penne Uluslararası Edebiyat Ödüllü (1997) yazarın köy nesriyle özdeşleşen eserlerinde, köy yaşamı, emekçi insanın zorlukları ve toplumsal dönüşümler başlıca temalardır. Yaratıcı yolculuğuna 1960'larda başlayan Yekimov, özellikle 1980'lerde edebi kariyerinin zirvesine ulaşır. Bu dönemde ve sonrasında kaleme aldığı eserler arasında *Kazak Çiftliğinde* (На ферме Казачьей), *Şifa Gecesi* (Ночь исцеления), *Soloniç* (Солонич), *Aile Ocağı* (Родительский дом), *Çoban Yıldızı* (Пастушья звезда), *En Ağır Ceza* (Высшая мера, 1994), *Eski Evimiz* (Наш старый дом, 1997), *Fetişç* (Фетишч, 1996), *Dönüş* (Возвращение, 1998), (Kojevnikova, 2002) *Konuş Anne*, *Konuş* (Говори, мама, говори) ve *Yaşamayı Umutuyoruz* (Предполагаем жизнь, 2008) vb. yer alır. Yekimov'un sanatsal dünya görüşü, ulusal halk karakterinin kökenlerini ortaya çıkarma bağlamında İ. A. Bunin, İ. S. Turgenyev ve V. M. Şukşin ile ilişkilendirir (Lukyançikova ve Kiseleva, 2023:105).

B. Yekimov'un eserlerinde, aile öncelikli olarak geleneksel yaşam tarzının tükenişi ve komşuluk ilişkilerindeki dönüşüm üzerinden işlenir. Bu temalar, yazarın uzun soluklu metinlerinde daha da belirginleşir. Özellikle *Eski Evimiz* povesti, geleneksel aile yapısının kuşaklar arası aktarımını ve bu yapının zamanla nasıl dönüştüğünü detaylı biçimde ele alır. Boris Ekimov'un *Eski Evimiz* (Наш старый дом) adlı povesti, eski bir köy evine yapılan dönüş üzerinden geçmişe duyulan özlemi, aile bağlarının sürekliliğini ve kuşaklar arası ilişkileri duygu yüklü bir dille işler. Eser; *Başlangıç* (Начало), *Pazar Çörekleri* (Воскресные пирожки), *Kardeşler* (Братья), *Okul Dersleri* (Школьные уроки), *Büyükanne* (Бабаня), *Sessiz Avlu* (Тихий двор), *Gürültülü Avlu* (Шумный двор), *Keçili Adam* (Человек с козой), *Nyusya*, *Görev Zamanı* (Нюся, пора на пост), *Yuroçka* (Юрочка), *Yaz Haberleri* (Летние вести) ve *Ayrılış* (Отъезд) başlıklı bölümlerden oluşur. Eserde, anlatıcı, annesi Tosya, kardeşleri Slava ve Nikolay, Petya amca, Nyuna teyze, komşuları Faya teyze, oğlu Genka, kızı Manya, torun Vovka, Aleksey İvanoviç, Yuri gibi karakterler etrafında; anılar aracılığıyla evin birleştirici yanı, aile içi dayanışma, geçmişin izleri ve zamanın kaçınılmaz değişimi derinlikli bir şekilde aktarılır. Eser, *Başlangıç* bölümünde yazarın eski köy evine dönmesi ve doğayla bütünleşmiş sade hayatı özlemle anmasıyla başlar. *Büyükanne* bölümünde yaşlı annenin akşam duaları ve geçmişten gelen hatıralarla dolu yalnızlığı anlatılır. *Pazar Çörekleri* bölümünde ise teyze Nyura'nın çörekleri etrafında şekillenen aile sıcaklığı ve geçmişin somut hafızası ön plana çıkar. *Kardeşler* başlıklı bölümde yazar, hayatında önemli yer tutan kardeşlerinin kaybı üzerinden aile içi bağları ve zamanın geçiciliğini işler. Takip eden bölümlerde ise savaş sonrası yaşanan zorluklar, eski evin giderek çöküşü ve hayatın kaçınılmaz değişimi anlatılır. Eserde aile teması; evin anlamıyla birlikte annenin ve teyze Nyura'nın fedakârlıkları, geçmişle yaşayan hatıralar ve kardeşlerin kaybı üzerinden güçlü biçimde işlenmiştir. Eserde, ev yalnızca bir fiziksel mekân değil, aynı zamanda ailenin hafızasını, ortak geçmişi ve aidiyet duygusunu temsil eden güçlü bir simgedir. Yazarın çocukluk evine dönüşüyle başlayan anlatı, zamanla yıkılmaya yüz tutmuş bu yapının, aile değerlerinin, anıların ve birlikte yaşama kültürünün taşıyıcısı olarak nasıl bir anlam kazandığını gözler önüne serer. Yaşlı annenin akşam dualarındaki yalnızlık, teyze Nyura'nın çörekleri etrafında şekillenen sıcaklık ve kaybedilen kardeşlerin hatıraları, kuşaklar arası bağların ne denli derin

olduğunu gösterir. Anne ve teyzenin sessiz fedakârlıkları, geçmişe tutunma çabaları ve aile içinde kurulan dayanışma ağı, eserde ailede fedakârlık ve destek kültürünün önemini vurgular. Böylece eski ev, bireysel ve toplumsal hafızanın, yitirilen değerlerin ve dönüşen aile yapısının sembolü olarak hikâyenin merkezinde yer alır. Eserde, geçmişe duyulan özlemle şekillenen aile bağları, kuşaklar arası ilişkiler ve evin bir hafıza mekânı olarak taşıdığı anlam ön plana çıkar. *Eski Evimiz*, aile kurumunun zamana karşı direncini, ortak anılarla beslenen duygusal sürekliliği ve yaşam alanlarının simgesel değerini derinlikli biçimde yansıtarak güçlü bir anlatı sunar. Eserde yer alan aile temalı örnekler; aile bağlarının sürekliliği ve kuşaklar arası ilişki, evin aile hafızasını taşıyan bir mekân oluşu ve yuvanın inşası ve yıkımı olmak üzere üç tematik odak çerçevesinde ele alınarak, Rus edebiyatında aile temasının işlenişine önemli bir katkı sağlar.

Boris Yekimov'un *Eski Evimiz* adlı eserine , aile bağlarının sürekliliği ve kuşaklar arası bağ tematik odağı açısından bakıldığında, aile bireyleri arasındaki ilişkilerin zaman ve mekân sınırlarını aşan bir süreklilik taşıdığı görülür. Yazarın çocukluk evine dönüşü, yalnızca fiziksel bir geri dönüş değil, geçmişle yeniden bağ kurma çabasıdır. Büyükanne, teyze Nyura ve kardeşler gibi karakterler aracılığıyla aile içi dayanışma, sevgi ve sorumluluk duygusu kuşaktan kuşağa aktarılır. Bu bağlamda, aile ilişkileri hem bireysel bellekte hem de kolektif aile hafızasında canlı bir biçimde yaşatılır. Aile bağlarının sürekliliği ve kuşaklar arası ilişki, eserde özellikle kriz dönemlerinde sorumluluğun bir kuşaktan diğerine aktarılmasıyla belirginleşir. Aile içinde bireylerin birbirlerinin rollerini üstlenmesi, nesiller arası dayanışmayı görünür kılar. Anlatıcı, geçmişe dönerek ailesindeki kadınların üstlendiği rolleri ve bu rollerin aileyi ayakta tutmadaki belirleyici işlevini şöyle vurgular:

Okula, sanırım, yalnızca bir kış gidebilmişti. Ertesi yılın Ocak ayında ise annesi, benim büyükannem Yevdokiya Sidorovna, henüz otuz yaşına bile gelmeden hayatını kaybetti. Nyura Teyze, ailenin en büyük evladı olarak geriye kalan son kişiydi; ondan küçük üç kardeşi daha vardı. Babasının kolu bükülmüyordu, yani sakat sayılırdı. Bu da demekti ki, evin tüm sorumluluğu Nyura Teyze 'ye kalmıştı. Çamaşır, temizlik, yemek gibi her şey onun omuzlarındaydı (Yekimov, 1997: 10).

Nesiller arası dayanışma, geçmişe bağlılığın ötesine geçer; yaşlı bireyler, aile belleğini canlı tutma çabalarıyla bu sürece aktif olarak katılır. Anlatıcının annesi üzerinden, özellikle vefat eden aile üyeleriyle sürdürülen manevi bağlar ön plana çıkar. Bu çerçevede annenin, aile hafızasını koruyan bir figür olarak öne çıkması dikkat çekicidir:

Akşam olurken, yaşlı annem geceye hazırlanıyor. İşte o, kamburu çıkmış, küçülmüş, adeta bir çocuk gibi, yılların ve zamanın kuruttuğu bedeniyle, yavaş yavaş bahçeden eve doğru ilerliyor (...) Yine durdu -belli ki yine bir şey göründü ona. Birilerinin adımları, bir ses, el sallayan bir silüet, alacakaranlıkta hayal meyal beliren bir yüz... Bu avluda ve evde çok var onlardan - uzun bir ömrü onunla birlikte geçirmiş, şimdi ise göçüp gitmiş sevdiklerinin hayalleri. Annem gece istirahatine çekiliyor. Evde uzun uzun dua edecek; yaşayanları ve ölmüşleri anacak. Ama ölüler ona daha yakın: Tanrı'nın kulu Anna, Tanrı'nın kulu Pyotr, bir başka Pyotr daha- o da artık rahmetli, bir diğeri ise, Tanrı'ya şükür, hâlâ hayatta. Ölenler arasında Kolya, Slava, Ninoçka, Mihail Nikolayeviç de var- bu sonuncusu hep adıyla birlikte, hayattayken de öyle anılırdı. Duası uzundur: gidenler için huzur, kalanlar için ise iyi bir kader diler (Yekimov, 1997: 4-5).

Burada vefat eden aile bireyleri, hâlâ ailenin bir parçası olarak görülür ve onları yaşatan şey, anılarla hatırlanmalarıdır. Ayrıca başka bir örnekte, kaybedilen aile bireylerinin uykuda ziyaret edilmesi, aile içi duygusal bağların ölümden sonra bile sürdüğünü gösterir. Bu durumda kuşaklar arası iletişim fiziksel bir beraberlikten değil, hafıza ve bilinçaltı yoluyla kurulur. Böylece aile bağları dünyevi yönüyle birlikte manevi boyutta da devam eder:

"Sonra uzun süre hazırlanır, uyur; uykusunda ise dualarında içtenlikle andığı kişiler gelir ona: Nura, Petya, öteki Petya, Slava, Nikolay, Ninoçka... "Sabah yine Nyura'yı gördüm," der. "Annem de vardı, Nina da... Beni bir yere çağırıyorlardı. Slavuška'yı da gördüm, Kolya'yı da..." (Yekimov, 1997: 5).

Bu manevi süreklilik, yaşayan kuşaklar arasındaki ilişkilerde kendini daha güçlü gösterir. Özellikle büyükanne ile torun arasında kurulan yakınlık, hem geçmişle hem de gelecekle kurulan bir bağ olarak eserde yer alır. Farklı nesillerdeki bireyleri temsil eden çocuk ve yaşlı bireyin birbirleriyle olan yakınlığı, hem çocuğun güven arayışını hem de yaşı ilerlemiş kişinin duygusal desteğe duyduğu ihtiyacı ortaya çıkarır:

Küçük oğlan çocuğu, minicik, sarı saçlı, gri gözlü, yuvarlak yüzünde kalkık, düğme gibi bir burnu var. Bu, torununun oğlu. Yetim değil; annesiyle babası da burada, aynı kasabada yaşıyorlar. Ama o, en çok ninesinin dizinin dibinde olmayı seviyor. Yaşlı kadın için de yanından eksik olmayan bir çocuk sesinin cıvıldaması rahatlatıcı oluyor. Bu avluda hep böyle olmuştur. Önce kendi kızı vardı, ardından da bir sürü kızıl erkekli yeğen. Kız kardeşlerinden biri genç yaşta vefat etti, diğeri ise Kuzey'e göç etti. Ama uzun yaz mevsimi boyunca çocuklar hep burada vakit geçirir, sağlık kazanırlardı. Allah'a şükür hepsi büyüdü. Şimdi avluda onların çocuklarının sesleri yankılanıyor. Ve artık torun çocuklarının zamanı geldi. İşte bu küçük oğlan da onlardan biri (Yekimov, 1997: 23).

Buradan da anlaşılacağı üzere aile, bireyde psikolojik ve duygusal destek alanı olarak da inşa edilir. Çocuğun sesi, yaşlı kadının yalnızlığını giderir. Bu durum, kuşaklar arasında aktarımın sadece bilgiyle değil, duyguyla da gerçekleştiğini gösterir. Bu tür bağlar, çocuklar ve yaşlılar arasında olduğu gibi yetişkin kuşaklar arasında da benzer şekilde varlığını sürdürür. Aile büyükleri, eski dostlar ve farklı kuşaklardan bireyler, yaşamın değişen evrelerinde ve tüm zorluklara rağmen bir araya gelmeye devam ederler:

Hepimiz bu evde büyüdüğümüz ve sonra farklı yerlere dağıldık. Artık daha seyrek görüşüyoruz. Ama en çok bu avluda, armut ağacının altındaki yuvarlak masada bir araya geliyoruz. Ve tıpkı eski günlerde olduğu gibi, yine aynı yüzler: yaşlı öğretmen, eşi, artık yetişkin olan kızları ve onların arkadaşları. Zaman herkes için zorlaştı. Konuşacak, tartışacak çok konu birikti (Yekimov, 1997: 41).

Bu buluşmalar, hem geçmişe özlem, hem de duyguların ve varoluşsal deneyimlerin kuşaklar arasında paylaşılması için de bir zemin sunar. Bu tür paylaşımın erken yaşlardan itibaren nasıl inşa edildiğini gösteren somut örneklerden biri, Nyura Teyze'nin çocukluk hatıralarında saklıdır. O, annesinden aldığı mutfak terbiyesini ve emeğe dayalı aile kültürünü şu sözlerle aktarır:

Nyura Teyze memnuniyetle hatırlar: Bunu bana anneciğim öğretti. Bizim anneciğimiz çok hamarattı; başkaları için pişirir, herkesi memnun ederdi. Ben de ona dört yaşından beri yardım ederdim — ocağın başında, bir taburenin üzerinde durarak. Anneciğim beni överdi: “Benim yardımcım,” derdi... Çok çalışırdı bizim anneciğimiz. Aile kalabalıktı; beş çocuk vardı. Ayrıca başkalarının çamaşırını yıkar, geceleri insanlar için ekmeği pişirirdi (Yekimov, 1997: 8).

Bu anlatım, yalnızca geçmişe değil, aynı zamanda kolektif emeğin ve sevgiyle kurulan aile yapısının çocuk belleğinde nasıl kök saldıgını da gözler önüne serer. Aile içinde aktarılan bu tür sevgi ve sorumluluk, yaşamın en kırılgan anlarında da etkisini sürdürür. Ölüm gibi soyut gerçeklikler bile, aile içindeki bağlılıkla daha anlaşılır hâle gelir. Eserde anlatıcı, çocuk, ölüm gibi soyut ve ürkütücü bir gerçeklikle karşılaştığında, bu deneyimi büyükannesine olan bağlılığıyla anlamlandırır ve bir tür dayanışma diline dönüştürür. Bu daha çok çocuğun büyükannesine mezarlığa gittiği alanlarda ortaya çıkar:

Haftada bir kez, genellikle Pazartesi veya Salı günleri, yaşlı kadın mezarlığa gider.(...) Mezarlık sessizliği yaşlı kadını uzun zamandır korkutmuyor. Mezarlıkta, herkes tanıdık. Kasabada evden biraz uzaklaşsan, genç, yabancı yüzler. Ama burada, kendininkiler, mezardan mezara. Alçak tahta çitin ardında ise, en sevdikleri. Onlarla yaşıyor, onlarla birlikte sonsuza dek yatacak. İşte bu köşede, annesinin yanında. “Burası senin yerin büyükanne”, diyor çocuk. Biliyor ve o da korkmuyor, küçük olduğu için. Ninesi iri yapılı, vücutta büyük, sanki hala gücü kuvveti yerinde: dik yürüyor, çok çalışıyor. Ama onun o büyük bedeninde kalbi - ürkmüş bir kuş gibi: kah çılginca çarpıyor, kah duracak gibi oluyor. İlaçlar hep elinin altında. Ama yakında, çok yakında hapların yardım etmeyeceği, yetişemeyeceği o zaman gelecek. Çocuğa yüzlerce kez tembihlenmiş: Nine kalkmazsa korkmayacak, gece olsun gündüz olsun komşuya koşacak. O her şeyi halleder. “Korkmazsın, değil mi? Sen büyüksün artık”. “Korkmam, büyükanne”. “Aferin. Neden korkasın ki: hepimiz öleceğiz”. “Korkmam. Ama sen şimdilik ölme. Daha balığa gitmemiz lazım. O büyük balığı yakalayacağım ben, kaçanı” (Yekimov, 1997: 25)

Bu örnek, aile bireylerinin birbirlerinin hayatlarına karşı sorumluluk hissettiklerini yansıttığı gibi, ölüm fikrinin çocuksu bir dil ve planla ertelenme çabası, aile içinde duygusal yükün nasıl paylaşıldığını da gösterir. Aile üyeleri arasındaki bağlar, yalnızca çocuklukta kurulan yakınlıklarla değil, hayatın ilerleyen dönemlerinde şekillenen duygusal ortaklıklarla da derinleşebilir. Anlatıcının kardeşlerine dair hatıraları, bu ilişkinin zamanla nasıl evrildiğini ve ölümle birlikte nasıl bir anlam kazandığını ortaya koyar:

...rahmetli olan kardeşlerim Slava ve Nikolay geldi aklıma. Biri büyük, diğeri küçük kardeşimdi. Hepimiz aynı yuvadan çıkmıştık, bizim evimizden, bizim bostanımızdan(...) Büyük kardeşim Slava, küçük kardeşim Nikolay, ben ise ortanca çocuktum. Ama aramızdaki yaş farkı oldukça büyüktü: Slava benden dokuz yaş büyüktü, Nikolay ise dokuz yaş küçüktü. Önce küçüğünü, sonra büyüğünü mezarlığa uğurladım. Ben evden uzaktayken, aniden öldüler. Ama cenazelerine yetiştim, gelip katıldım. Tekrar edeyim, aramızdaki yaş farkı büyüktü — on yıl. Çocuklukta ve gençlikte bu çok büyük bir farktır. Biri daha yeni okula başlamış, burnu akan bir birinci sınıf öğrencisiyken; diğeri artık damat adayı, okulunu bitiriyor, kendi ayakları üzerinde durmaya hazırlanıyordu. Bu yüzden aramızda güçlü bir yakınlık kurulmamıştı. Ayrı ayrı büyüdük. Ancak sonradan, ömrümüzün sonlarına doğru, büyük kardeşimle aramızda bir yakınlık gelişmeye başladı(...) Ama konuşacaklarımızı tamamlamadan...O, ansızın gitti” (Yekimov, 1997: 15).

Bu anlatı, aile geçmişiyle kurulan bağın yalnızca ortak yaşanmışlıkla değil, sonradan inşa edilen duygusal yakınlıklarla da şekillenebileceğini gösterir. Aynı zamanda aile içi iletişimin tamamlanamayan taraflarını, özellikle ölümle yarım kalan duygusal alanları da görünür kılar. Bu tür geç kalınmış yakınlık yalnızca kardeşler arasında değil, ebeveyn-çocuk ilişkisinde de kendini gösterir. Aile içinde söylenen sözlerin, ertelenen ziyaretlerin ve zamanla yerine getirilemeyen beklentilerin oluşturduğu boşluk, ancak kayıpla birlikte telafi edilmeye çalışılır. Anlatıcının annesiyle ve ağabeyiyle olan ilişkisini aktardığı şu sahne, bu duygusal eksikliği etkileyici biçimde gözler önüne serer:

Annemizin, o eski evimizde yanına yılda ancak bir-iki günlüğüne gider gelirdi. Hepsi o kadardı. Annem buna çok üzülürdü. Şehre olan mesafe dediğin ne ki, yetmiş kilometre. Her saat başı otobüs var. Ama oğlu yok, yoktu. Komşuların çocukları her hafta gelir, annelerini ziyaret ederdi(...) Ama Slava (ağabeyim) hiç görünmezdi(...) “Emekli olunca geleceğim, birlikte vakit geçireceğiz,” demişti anneme. Annem bu sözü çok sevmişti, komşularına da anlatırdı: “Emekli olunca benimle vakit geçirecek.” Emekli oldu, ama o birlikte vakit geçirme yine ertelendi. Ve ancak annemi felç vurduğunda, ölümünden hemen önce, ağabeyimle birlikte dokuz gün boyunca başındaydık. İğne yaptık, lavman verdik, kaldırdık, yedirmeye çalıştık, yıkadık, kısacası, yaşamasına yardım ettik. 23 Temmuz gecesi annem vefat etti. Ve bir yıl sonra da ben ağabeyimi toprağa verdim (Yekimov, 1997: 18).

Boris Yekimov’un *Eski Evimiz* adlı eserinde ikinci tematik odak olan evin aile hafızasını taşıyan bir mekân oluşu bağlamında, köy evi yalnızca bir barınak değil; anıların, seslerin, kokuların ve duyguların biriktiği bir hafıza mekânı olarak öne çıkar. Evin her köşesi geçmişten bir iz taşır; pazar çöreklerinin kokusu, büyükanneyle geçirilen akşamlar ve kardeşlerle paylaşılan anlar, bu mekânın fiziksel sınırlarını aşarak duygusal bir sürekliliğe dönüşür. Bu bağlamda ev, ailenin geçmişini canlı tutan kolektif bir bellek alanı işlevi görür. Bu anlamda Gaston Bachelard’ın *The Poetics of Space (La Poétique de l'Espace)* eserinde belirttiği gibi ev yalnızca fiziksel bir yapı değil, bireyin anıları, duyguları ve kimliğiyle örülmüş bir yerdir ve insanın geçmişini saklayan bir kutu, geçmiş anıların barınağı olarak değerlendirilir (Bachelard, 1994: 7). Yekimov’un anlatısında da evin zamanla yıpranması, tıpkı yaşlı annede cisimleşen geçmişin yavaşça silinmesiyle eşleştirilir:

Sokaktan avlumuza yaklaştığında ya da arabayla geldiğinde ev görünmez, yeşillığe gömülmüştür. Komşuların evleri ise göz önündedir. Ama bizimki her geçen yıl daha da kamburlaşıyor, kuruyup küçülüyor, toprağa gömülüyor; tıpkı eski evin son sahibesi olan yaşlı annem gibi. Onlar birlikte ölecekler, annem ve eski ev. O ölecek, ben gideceğim, ev ise yıkılacak (Yekimov, 1997: 5).

Bu fiziksel çöküşün ardından gelen anlatıcı sesi ise, artık geçmişle vedalaşma vaktinin geldiğini duyumsatır: “Bizim eski evimiz, eski avlumuz, bunlar, eski hayatın ta kendisi. Artık veda etme zamanı geldi, çünkü bu dünyada hiçbir şey sonsuza dek sürmez. Ama eskiden, çok eski bir zaman önce, bizim evimiz sokak düzeninde gururla duruyordu...” (Yekimov, 1997: 5). Bu anlatım aynı zamanda aile geçmişine duyulan özlemi, evin geçmişteki toplumsal ve duygusal değerini ve dolayısıyla aile kimliğinin bir zamanlar nasıl daha güçlü ve görünür olduğunun sembolik bir anlatımını içerir. Aynı şekilde, “Ve onu komşularımızın toprak damlı, balçıktan yapılmış kulüpleriyle kıyaslamak mümkün değildi: Korotkovların, İvankovların, Surkovların, öteki Korotkovların, Miroşkinlerin evleriyle...” (Yekimov, 1997: 5) alıntısında geçen Korotkovlar, İvankovlar, Surkovlar gibi çoğul soyad kullanımları, Rus kültüründe bireyler kadar, kuşaklar boyunca süregelen aile yapılarını temsil eder. “Bizim ev” ve “onların evi” ayrımı ise yalnızca fiziksel mülkiyeti değil, aynı zamanda aile aidiyetini, geçmişi, toplumsal itibarı ve belleği işaret eder. Anlatıcının çocukluk döneminden hatırladığı bir başka sahne, bu aidiyetin ne kadar canlı ve gurur verici yaşandığını şöyle ortaya koyar:

Annem çiçekleri her zaman severdi; babam, Seryoja ve Vanya da, erkek olmalarına rağmen, çiçeklere ilgi duyardı. Biz ise, Olya ve Nina ile birlikte, genç kızken ön bahçemizdeki çiçeklerin herkesinkinden daha güzel olması için çaba harcardık. Evimiz büyüktü, tam da bu yerde duruyordu. Babam iyi bir marangozdu; kendine ev yaparken elbette büyük bir özen göstermişti. Ev kalaslardan inşa edilmişti, temeli yüksekti, pencereleri ise genişti (Yekimov, 1997: 24).

Bu tür anılar, yalnızca geçmişin görsel hatıralarını değil, aynı zamanda aile kimliğinin o mekânla nasıl bütünleştiğini de ortaya koyar. Bu noktada mekânın yalnızca fiziki değil, duygusal ve simgesel bir yapı olarak işlevini anlamak adına Gaston Bachelard'ın (1994: 4) şu düşüncesiyle devam etmek yerinde olacaktır: “Çünkü evimiz, dünyadaki köşemizdir. Sıklıkla söylendiği üzere, o bizim ilk evrenimizdir; kelimenin tam anlamıyla, her yönüyle gerçek bir kozmostur”. Böylece ev, yalnızca yaşanılan bir yapı değil, aynı zamanda aile kimliğinin ve kuşaklar arası hafızanın taşıyıcısı olarak da konumlanır. Nitekim ev, yalnızca geçmişin anılarını barındırmakla kalmaz; aynı zamanda aile bireylerinin duygusal dayanışma, şefkat ve iyileşme arayışına da mekânsal bir zemin sunar. Evin geçmişin anılarının saklandığı bir mekân olmakla birlikte aile bireyleri için iyileşme ve korunma alanı olarak düşünüldüğü bir örnekte, anlatıcının hasta kardeşi Nikolay'la ilgili aile bireyleriyle yaşadığı gerilim dikkat çeker: “Evde, annemin ve Nyura Teyzenin yarı delilik dolu konuşmalarını dinliyordum. Nikolay'ın gerçekten hasta olduğuna inanmıyorlar, inanmak da istemiyorlardı. Ağlıyorlar ve onu o hastane duvarlarının içinden kurtarmamı istiyorlardı. Onu ancak evin duvarlarının ve sevdiklerinin iyileştirebileceğine inanıyorlardı” (Yekimov, 1997: 20). Bu anlatım, evin yalnızca fiziksel değil, duygusal bir sığınak olarak da görüldüğünü göstermektedir. Bu noktada, Gaston Bachelard'ın (1994: 5) ev kavramına dair düşünceleriyle metin arasında anlamlı bir paralellik kurmak mümkündür. Ona göre, evin duvarları bireyin iç dünyasını, korkularını ve korunma ihtiyacını simgeler. Evin duvarları, dış dünyanın tehlikelerine karşı bir sığınak sağlarken, aynı zamanda içsel iyileşmenin de zeminini oluşturur. Dolayısıyla “onu ancak evin duvarlarının ve sevdiklerinin iyileştireceğine inanıyorlardı” cümlesi, mekânın koruyucu ve şefkatli belleğiyle doğrudan ilişkilidir. Bu düşünsel çerçeve, evle kurulan gündelik ve somut bağlarda da açık biçimde izlenebilir:

Sonunda bugünkü evimizi aldık: Dört bin küsur rubleye, üstelik uzun vadeli taksitle. Bu ev, is içinde kararmış, yalnızca tek odalı, sobalı bir kulübeydi; giriş holü bile yoktu. Benim için bu ev yalnızca görsel bir anıdan ibaretti. Ama büyükler için, başta acı veren bir kalp sızısıydı. Annem hâlâ hatırlar, teyze Nyura ise ölümüne dek anlatırdı: Bu yeni eve girerken içlerinin ne kadar daraldığını... (Yekimov, 1997: 6).

Bu tür hatıralar, sadece yoksunluğu değil, aynı zamanda evin duygusal dokusunu oluşturan içsel kayıtları da yansıtır. Bu bağlamda evin içindeki kokular ve ritüellerin duygusal etkisi de göz ardı edilemez. Yazar eserde, pazar çörekleri gibi küçük ama tekrar eden ritüeller aracılığıyla evi somutlaştırır ve aile bireylerini zaman içinde birbirine bağlayan bir atmosfer yaratır:

Benim için evin ruhu, pazar günleri pişen çöreklerin tatlı ve güzel kokusudur. Çocukluğumda her pazar sabahı uyanır uyanmaz o kokuyu duyardım: Nyura Teyze poğaça yapmış olurdu. Daha sonraları ise, şehirden pazar günü geldiğimde baba evim beni hep taze hamur işi kokusuyla karşılardı (Yekimov, 1997: 7).

Pişen çöreklerin kokusu, yalnızca bir duyum değil, aynı zamanda zamansal sürekliliği ve aidiyet hissini besleyen bir hatırlatma olur. Nitekim aynı bağ, anlatıcının Nyura Teyze'nin çöreklerini hatırlayışında da kendini gösterir:

Ama önceleri patatesli, pazılı olurdu; yazın taze elmalı, kışın ise kuru elmalı. Fakat mesele iç harcı mıydı sanki... Sonraları Rusya'ya, Sovyetler Birliği'ni, hatta bütün dünyayı gezdim. Başka diyarlarda, hiç de fena sayılmayacak yemekler yediğim oldu. Şikâyet etmeye hakkım yok. Ama Nyura Teyze'nin çörekleri eşsizdi; öylesi yok, olmayacak da. Nyura Teyze'yi anımsamak benim için kolay, ama elbette hüznü. Vefat edeli beş yıl oldu; her yıl, o acı yıldönümünü anıyoruz. Ama bazen bana, Nyura Teyze hâlâ buralarda bir yerdeymiş gibi geliyor. Yokluğuna alışamıyorum (...) Yarım asır yaşadığı o bizim eski evimizde (Yekimov, 1997: 7).

Ev, yalnızca yaşamın sıcak izlerini değil, ölümün sessiz tanıklığını da içinde barındırır:

Belki de Tanrı huzur verecekti... Şükür, verdi de. Bu avluda, kendi yerlerinde, dayım Petya yirmi yıl yaşadı ve bir gün, elma ağacının yanında yere yığılıp öldü(...) Aynı yerde, elma ağacı

“Yandikovka”nın altında, kocasından yirmi beş yıl daha uzun yaşamış olan teyzem Nyura da yere yığıldı (Yekimov, 1997: 6).

Bu anlatı, evin yalnızca hatıralarla değil, aynı zamanda kayıplarla da yüklü olduğunu; mekânın zamanla nasıl kutsal bir aile hafızasına dönüştüğünü gösterir. Evin bir mekân olarak varlığını sürdürebilmesi, yalnızca duvarlarının ayakta kalmasıyla değil, içinde yaşayanların varlığıyla mümkündür. Bu durum, anlatıcının Nyura Teyze’nin ölümünden sonra yaşadığı hissiyatla somutlaşır. Yuva, fiziksel olarak ayakta olsa bile, onu yaşatan bireyin yokluğunda çöküşe geçer.

Beş yıl önce öldü. Onu defnettik ve usulünce andık: dokuzuncu gününde, kırkinci gününde. Ardından yıldönümleri geldi. Öldü, ama uzun süre bana sanki Nyura Teyze hâlâ buralarda bir yerdeymiş gibi geldi, bostanda, yazlık mutfakta, kilerde... Kısacası, alıştığımız o telaşlı koşturmacasının içindeydi. Ve sanki şimdi çıkıp gelecek gibiydi... Eli kulağındaydı. Gelmedi. Çünkü artık yoktu. Ölmüştü. Eski evimiz de onun ardından hızla köhneleşmeye başladı. Duvarlar yerli yerindeydi belki, ama sanki evin ruhu çekip alınmıştı. O ruh olmadan, hiçbir yaşam uzun sürmez. Ne insanlar, ne eşyalar, ne de bizim evimiz... (Yekimov, 1997: 13).

Bu anlatım, yuvayı kuran bireylerin sadece fiziksel çaba harcamadığını, aynı zamanda eve duygusal ve manevi anlam kattıklarını da gösterir. Onların yokluğunda, ev giderek bir yapıdan ibaret hâle gelir. Bu çerçevede ev, barınmak için inşa edilmiş bir yer olmaktan çok, ortak yaşamın izlerini ve hatıralarını taşıyan bir hafıza mekânına dönüşür. Bu düşünceyi somutlaştıran bir başka örnek de anlatıcının komşusu Aleksey İvanoviç’in hikâyesinde kendini gösterir:

Aleksey İvanoviç, ben yetişkin bir bireyken mezradan (hutordan) bizim kasabaya taşındı. Küçük bir müstemilat satın alarak hem onardı hem de genişletti; amacı, karısı ve iki çocuğuyla birlikte rahatça sığabilecekleri bir yaşam alanı oluşturmaktır. Yetişkinler çalışıyor, çocuklar ise okula gidiyordu. Bostana ek olarak kırdaki kavun-karpuz yetiştirdikleri bir bahçeleri de vardı. Avluda sıradan tavuklar ve bir domuz yavrusunun yanı sıra tavşanlar ve nutriyalar da beslerlerdi. Üstelik bunu yalnızca etleri için yapmazlardı; Aleksey İvanoviç aynı zamanda bu hayvanların derilerini işler, kulaklıklar şapkalar (uşanka) dikip satardı. Kasabamızda maaşlar genel olarak düşüktü, bu nedenle geçimi sağlamak kolay değildi. Aleksey İvanoviç, ayrıca doğramacılık da yapardı: pencere çerçeveleri birleştirir, kapılar, tabureler, sıralar imal ederdi. Kimin neye ihtiyacı varsa, siparişini yerine getirirdi. Ancak zamanla çocuklar büyüyüp kendi ailelerini kurarak evden ayrıldılar. Aleksey İvanoviç ile karısı da emekli olunca, artık ihtiyaç kalmayan avludaki hayvanları elden çıkardılar (Yekimov, 1997:36).

Aleksey İvanoviç’in onarıp genişlettiği küçük müstemilat, zamanla yalnızca bir barınak değil; çocukların büyüdüğü, üretim yapılan, geçimin el birliğiyle sağlandığı bir yaşam alanına dönüşür. Emekle şekillenen bu ev, aile belleğinin somut bir taşıyıcısı hâline gelir. Ancak çocukların evden ayrılması ve üretimin sona ermesiyle birlikte yapı işlevsel anlamda dönüşse de, geçmişin izlerini taşıyan sessiz bir tanık olarak varlığını sürdürür.

Eski Evimiz adlı eserdeki üçüncü tematik odak olan *yuvanın inşası ve yıkımı*, evin sevgi sevgi ve birliktelik içinde bir yuva olarak inşa edilmesini ve zamanla uğradığı çöküş anlatmaktadır. Buna göre bir dönem yaşamla dolup taşan bu mekân artık kayıpların ve kaçınılmaz değişimin izlerini taşımaktadır. Bu çöküş, sadece fiziksel bir yapının yıkımını değil, aynı zamanda bir yaşam tarzının sona erişini simgeler. Ancak tüm bu dönüşüme rağmen, evin ruhu hatıralar aracılığıyla varlığını sürdürür. Yuvanın inşasında özellikle fedakârlık, dayanışma ve birlikte yaşama kültürü, zor zamanlarda aile bireylerinin bir araya gelişi açısından belirleyici bir rol oynar. İşte tam da bu bağlamda, ev yalnızca geçmişin anılarıyla değil, aynı zamanda zor zamanlarda bir araya gelen aile bireylerinin dayanışmasıyla yeniden anlam kazanır. Kıtık yıllarında bir dilim ekmeği paylaşmak bile, bu dayanışmanın en somut göstergesi hâline gelir:

Ekmek... Herkese kendi payı yüz gram mıydı, yüz elli mi, artık hatırlamıyorum. Petya Dayı ve annem orada; Slava okulda. Ben masadayım. “Çay kaldı,” diyerek bardağı Nyura Teyze’ye gösteriyorum. “Ama ekmek bitti,” diye yakınıyorum. Derin bir iç çekiş... ve kendi payından verdiği bir parça ekmek beliriyor (Yekimov, 1997: 7).

Bu alıntı, paylaşmanın yalnızca maddi değil, aynı zamanda duygusal bir dayanışma olduğunu gösterir. Sessizce verilen o ekmek parçası, aile bireylerinin birbirlerine duyduğu derin bağlılığın, sevginin ve sorumluluğun simgesine dönüşür. Benzer biçimde, gündelik hayatın sıradan sabahlarında bile bu dayanışma ruhu sessizce hissedilir:

Bizim evde, ben büyürken üç yetişkin vardı: Petya Amca, Nyura Teyze ve annem. İşte sıradan bir sabah: Kahvaltı yapılmış, herkesin aceleyle bir yerlere yetişmesi gerekiyor. Kimsenin vakti yok. Çabuk, çabuk! Anaokuluna, okula, işe... Nyura Teyze evde kalıyor. O bir ev hanımı; acele etmesi gereken bir yeri yok. Onun dünyası ev ve avludan ibaret (Yekimov, 1997: 8)

Bunun gibi, yuvanın yalnızca duvarlardan ibaret olmadığını; emek, sorumluluk ve sessiz bir sevgiyle inşa edildiğini hatırlatan bir diğer örnek de anlatıcının, annesiyle teyzesinin maddi ve manevi zorlukları birlikte aşmak için tek bir eve sığındıklarını aktardığı bölümde görülür. Bu durum, şu örnekle anlatılır:

Ama o zamana kadar ailemiz zaten hayatın tüm acılarına alışmıştı: Babamın ölümü, dayım Petya'nın tutuklanması ve sürgünü, bir dilim ekmek ve bir çatı için verilen ortak mücadeleler... İşte bu yüzden annem ve teyzem Nyura birleşip tek bir çatı altına girmişlerdi: Birlikte, 1938'de başlayan ve hiç bitmeyen zorlu yılları aşmak için (Yekimov, 1997: 6).

Ailenin bir güvenlik ağı olarak sunulduğu bu örnekte, evin yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda toplumsal ve duygusal bir dayanışma mekânı olarak konumlandığı görülür. Özellikle aşağıdaki alıntı bu açıdan dikkat çekicidir:

Ev sahipleri bu evi satmak istiyordu; ancak fiyat, bizim ailemiz için çok yüksekti, yedi bin ruble. Oysa ailemizdeki tüm yetişkinler çalışıyordu: Petya amca yüksek tahsilli, deneyimli bir mühendisti ve yetmiş ruble maaş alıyordu. Annem bir anaokulunun müdürüydü; elli ya da altmış ruble kazanıyordu(...)Kazandıklarımız ancak geçinmeye yetiyordu. Altı kişi, çünkü artık Nikolay da doğmuştu, bir odada yaşamak ise dayanılmaz hâle gelmişti (Yekimov, 1997: 6).

Bu dayanışma ruhu, yalnızca geçmişe dair hatıralarda değil, farklı karakterlerin davranışlarında da somut biçimde kendini gösterir. Aile içi sorumluluk ve fedakârlığın en çarpıcı örneklerinden biri, yaşlı öğretmenle ilgili kısımda karşımıza çıkar. Yazar, aile içi dayanışmayı yaşlı öğretmen ve eşi aracılığıyla şu şekilde betimler:

Nyusya, nöbet zamanı, diye fısıldar kocası. Yaşlı öğretmen ayağa kalkar, birlikte çıkarlar. Oysa nöbete gitmesi gereken aslında sadece kocasıdır; o gece bekçilik yapacaktır. Bu, küçük bir ek gelir kaynağıdır. Bekçilik görevini kendisi için değil, daha çok çocukları ve torunları için üstlenmiştir. Her ne kadar hepsi artık yetişkin olsa da zaman zordur (Yekimov, 1997:41).

Bu alıntı, Rus kültüründe yaşlıların yalnızca nasihat veren kişiler olmanın ötesinde aile için ekonomik sorumluluk üstlenen aktif bireyler olduğunu da gösterir. Yaşlı öğretmenin eşine eşlik etmesi, kuşaklar arası dayanışmanın ve sessiz fedakârlığın sembolüdür. Bu tür sorumluluklar, ölüm korkusunu bastıran yaşamsal bir göreve dönüşür. Artık söz konusu olan yalnızca bir bakım değil, aynı zamanda bir kuşağın geleceğe taşınmasıdır. Bu tür bir fedakârlığın bir başka örneği ise, hasta olmasına rağmen torununa karşı derin bir sorumluluk hissederek yaşlı kadın figüründe karşımıza çıkar: “Faya Teyze çoktandır emekli. Yavaş yürüyor, beli bükülmüş, yüzü sarımtırak ve solgun. Hasta olduğu belli. “Hastayım,” diye onaylıyor. “Ama dayanıyorum. Torunumu hayata hazırlamam gerekiyor. Yoksa ölürsem, o öksüz kalır”” (Yekimov, 1997: 28). Bu örnekte olduğu gibi, sorumluluk duygusu yalnızca fiziksel bakım değil, aynı zamanda kuşaklar arası duygusal bir bağlılığı ve sahiplenmeyi de içerir. Benzer bir duygusal sahiplenme, yalnız yaşayan komşu Yuri'nin komşusunun küçük kızı Marinoçka'ya gösterdiği ilgiyle şöyle somutlaşır:

Bir de Marinoçka'yı kreşten almam, onunla gezmem lazım. Marinoçka, komşunun küçük kızıdır; uzun zamandır onun gözdesidir. “Hayır, hayır”, diye kararlı bir şekilde tüm nasihatleri reddederdi (...) “Sabah ve akşam sütle ekmek yiyorum. Eğer Marinoçka'yla birlikte yemekhaneye gidersek, ona da ekşi krema alırım. “Sanki sizin Marinoçka'nızı doyuracak kimse yok!, diye kınarlardı onu yaşlılarımız. “Annesiyle büyükannesi sırayla besliyor çocuğu. Siz kendiniz biraz daha çok yeseniz ya!” “Marinoçka ekşi kremayı seviyor,” , diye kendi bildiğini okumaya devam ederdi Yuri. Zayıf yüzünde, kızın isteğini yerine getirdiği için mutlu bir gülümseme belirirdi (Yekimov, 1997: 42-43).

Yuri tüm yaşamını Marinoçka'nın büyümesine ve gelişimine adanmıştır; tıpkı bir aile bireyi gibi davranır:

“Marinoçka benim canım,” Yuri'nin anneme defalarca böyle söylediğini duydum. “Marinoçka benim hayatım.” Gerçi bunu itiraf etmesine gerek kalmadan da anlamak mümkün. El ele tutuşup birlikte yürüyorlar. “Marinoçka'yla Don Nehri'ne gittik. Yüzmeyi çok seviyor. Yüzmek çocuklar için çok faydalı; gelişimlerini sağlar. Marinoçka'yla Kültür Evi'ne de gittik. Orada ücretsiz bir konser vardı. Böyle etkinliklere ihtiyacı var” (Yekimov, 1997: 42-43).

Bu ifadeler Yuri'nin, yalnızca fiziksel olarak değil, duygusal ve pedagojik açıdan da çocuğun yaşamında aktif ve sürdürülebilir bir rol üstlendiğini; onun yaşamını zenginleştirmeye çalışan bir figür olarak konumlandığını açıkça gösterir. Benzer bir sorumluluk duygusu, çalışma çağındaki yetişkinlerde de farklı biçimde ortaya çıkar. Kimi zaman bu sorumluluk, bireyin kendi yaşamını ve sağlığını geri plana atarak ailesi için yaptığı fedakârlıklarda görünür olur. Bu durum, anlatıcının ağabeyine dair aktardığı şu örnekte çarpıcı biçimde gözler önüne serilir:

O, iyi bir mühendis-teknologdu ve herhangi bir enstitü onu memnuniyetle kabul ederdi. Zaten çeşitli yerlerden teklifler de alıyordu. “Önce düzgün bir daire alayım, sonra bırakırım,” diyordu başlangıçta. “Bunca yıl boşuna mı çalıştım?” Daire elbette gerekliydi, iki çocukları vardı. Kısa sürede daireyi aldı. “Artık ayrıl şu fabrikadan,” diyordu karısı. “Çocuklar büyüyor, ama sen onları hiç görmüyorsun. Gün doğmadan çıkıyor, gece yarısı geliyorsun.” “Ayrılamam hemen, garip karşılır,” derdi ağabeyim mahcup bir şekilde. “Derler ki, daireyi aldı, sonra da kaçtı. Hiç değilse bir yıl çalışmalıyım.” Bir yıl çalıştı, sonra bir yıl daha... derken üç yıl, beş yıl, on yıl geçti(...)Ve böyle geçti bir ömür. Sonra emeklilik vakti geldi. Hayatının son iki yılı, kalp hastalığı, yüksek tansiyon, ambulanslar ve hastanelerle geçti (Yekimov, 1997: 17).

Bu anlatı, bireyin aile için yaptığı fedakârlıkların zamanla nasıl ağır bir yük ve bedel halini aldığını gözler önüne serer. Dairenin alınması, çocuklar için yapılan planlar ve dışarıya karşı iyi görünme kaygısı, yuvayı inşa etme çabasının bir parçasıdır. Ancak bu çaba, zamanla duygusal yıpranma, aileden uzaklaşma, ve nihayetinde bedensel tükenmeyle sonuçlanır. Ayrıca bu alıntıda, Ağabeyin, “Daire elbette lazımdı, iki çocukları vardı” şeklindeki ifadesi, ailesi için somut bir güvenlik alanı oluşturma arzusunu yansıtır. Bu cümle, yalnızca bir mülkiyet edinme hedefini değil, aynı zamanda çocukların geleceğini garanti altına alma kaygısını da içerir. Buna karşılık, karısının “Çocuklar büyüyor, ama sen onları hiç görmüyorsun” uyarısı, aile içindeki duygusal bağların zayıflamakta olduğuna işaret eder. Verilen ifade, iş-aile dengesi arasında sıkışan bireyin, ailesiyle yeterince vakit geçirememesi sonucunda oluşan kopuşu ortaya koyar. Dolayısıyla metin, bir yandan aileyi maddi açıdan koruma çabasını işlerken, öte yandan duygusal bağların korunmasının da en az maddi güvenlik kadar önemli olduğunu vurgular. Ne var ki, bu bağları korumak ve bir yuva inşa etmek yalnızca geçmişte değil, günümüzde de giderek zorlaşmaktadır. Aile bireylerinin bir arada kalma iradesi, fiziksel emek, kararlılık, sabır ve karşılıklı anlayışla sürdürülebilmektedir. Bu noktada, eserde Şura Teyze'nin yarım kalan ev inşaatı, somut bir yapının tamamlanamamasıyla birlikte ortak yaşam ideallerinin, birlikte yaşama arzusunun ve kuşaklar arası dayanışmanın da giderek zayıfladığının simgesidir:

Yeni evin temellerini Şura Teyze atmıştı; evi hem enine hem boyuna oldukça geniş tutmuştu. Belki dünyayı şaşırtmak istiyordu, belki de sadece gönlü boldu, herkese yetecek kadar büyük bir yuva planlamıştı: büyük oğlu karısıyla rahatça yaşasın, torunu eşiyle birlikte orada otursun, torunlarının çocukları da aynı çatı altında büyüün diye... Hepsi bir arada, tek bir yuvada... Başlangıçta her şey yolunda gidiyor gibiydi: temeller döküldü, üzerine çerçeve yerleştirildi, iskelet dikildi(...) Şura Teyze hem çalışıyor hem de söyleniyordu; gençlerin tembellik ettiğinden, işi ağırdan aldıklarından yakınıyordu. Zamanla inşaat yavaşladı, hatta duraksadı. Evin iskeleti ise kötü hava koşullarının etkisiyle çoktan kararmıştı. Kaç yıldır orada öylece duruyordu? Beş yıl mı, belki de on... Bir noktada, sağlam bir duvarı tahtayla kaplamaya başlamışlardı. Ama sonra bıraktılar (Yekimov, 1997: 34).

Bu alıntı, bir arada yaşama fikrinin duygusal bağlılık, dayanışma ve birlikte hareket etme isteğiyle anlam kazandığını gösterir. Ancak zamanla bu ortak çabanın dağılması ve genç kuşakların sorumluluktan uzak durması, yalnızca fiziksel bir yapının yarım kalması değil, aynı zamanda aile yapısının birlikte yaşama gücünün de zayıfladığını düşündürür. Bu durum şu örnekte daha iyi anlaşılır: “Büyük oğlu Vovka'ya gelince, ev konusu açıldığında açıkça şöyle diyordu: “Kerpiç kulübede doğdum, orada yaşadım, orada da geberip gideceğim.” Karısı, kayınvalidesiyle pek geçinemiyordu. Gençlerden, yani torunu ve onun kocasından, ise bir hayır beklenmezdi; onlar hâlâ çocuk sayılırlardı” (Yekimov, 1997: 34). Şura Teyze'nin oğlu Vovka'nın bu sözleri, yeni bir yuva kurma idealine karşı duyarsızlığını ve geçmişe sıkışmış bir yaşam anlayışını gözler önüne serer. Karısının kayınvalidesiyle anlaşamaması ve genç kuşağın henüz sorumluluk almaya hazır olmaması, evin yarım kalmasının arkasındaki duygusal ve ilişkisel nedenleri yansıtır. Bu noktada yalnızca fiziksel bir yapının değil, birlikte yaşama arzusunun da giderek zayıfladığı görülür. Bu anlatı, bir yuvayı ayakta tutanın sadece duvarlar değil; sevgi, emek ve paylaşılan değerler olduğunu yeniden hatırlatır. Zamanla bu değerlerin yitimi, yalnızca ilişkileri değil, mekânı da etkiler. Paylaşımın azalması ve evlerin zamanla sessizleşip ıssızlaşması, aile yaşamının

çözülmeye başladığını gösterir. Bu durum, hem aile bağlarının zaman içinde ne kadar kırılgan olduğunu hem de aidiyet duygusunun mekânda bıraktığı izleri ortaya koyar. Eserde geçmişe duyulan özlemi ve mekânın zamanla nasıl dönüşüme uğradığını yansıtan bir diğer dikkat çekici örnek de şöyledir:

Eskiden, çok eski zamanlarda, ya bizim sokağımız gerçekten sessizdi, hiç araba geçmezdi, ya da her evde inek beslenirdi. Ama çocukluk yıllarımdan çok net hatırlıyorum: o zamanlar her evin çatısının saçak altına kırlangıçlar yuva yapardı. İnek ahırlarına yerleşirlerdi, hatta bizim küçük verandaya bile (...) Şimdi artık kırlangıçlar bizde yaşamıyor, yalnızca sabah ve akşam gökyüzünde uçuyorlar. Yerleşmek için köyün öbür ucunu, Berezov ormanının arkasını seçmişler(...) Kış boyunca dört elma ağacı birden kurudu. Eski ev, eski bahçe... Sanki hepsi hissediyor, artık bir sahibi kalmadığını (Yekimov, 1997: 45).

Kırlangıçların yuva yapmaktan vazgeçmesi, elma ağaçlarının kuruması ve evin sahipsiz kalması, yalnızca bir doğa gözlemi değil, aile yaşamının çözülmesini simgeleyen güçlü imgelerdir. Yekimov, ev ve doğa aracılığıyla aile ile mekânsal aidiyet arasındaki kırılgan bağı çarpıcı biçimde yansıtır.

4. SONUÇ

Günümüz toplumunda bireysel özgürlük, kariyer hedefleri ve tüketim kültürü, aileyi öncelikler arasında geri plana iterek onu duygusal dayanışmadan çok işlevselliğiyle tanımlanan bir yapıya dönüştürür. Aile içi roller giderek belirsizleştiği, kuşaklar arası etkileşim zayıfladığı ve ortak yaşam değerlerinin parçalandığı bu dönüşüm, yalnızca sosyolojik değil, kültürel ve estetik bir sorun olarak da karşımıza çıkar. Edebiyat, bu dönüşümün izlerinin sürülebileceği önemli alanlardan biridir. Bu durum Rus edebiyatında da açık biçimde görülür. Aile teması, yalnızca bireysel gelişim ve ahlaki yapıların şekillendiği bir alan değil, aynı zamanda tarihsel, sosyolojik ve kültürel dönüşümlerin yansıdığı çok katmanlı bir zemindir. Geleneksel Ortodoks değerlere dayanan ataerkil aile modeli, zamanla modernleşme, Sovyet ideolojisi ve küreselleşmenin etkisiyle dönüşüme uğramıştır. Bu değişim edebi metinlerde hem nostaljik bir özlemle hem de eleştirel bir yaklaşımla ele alınır. Klasik realizmden sosyalist gerçekçiliğe, çağdaş kadın anlatılarından aile romanlarına uzanan geniş bir yelpazede, aile; birey, toplum ve değer sisteminin merkezinde yer alır. Böylece geleneksel aile yapısından, modern, kırılgan ve birey merkezli modellere geçiş süreci gözlemlenir. Modern Rus edebiyatında aile, yalnızca ahlaki ya da psikolojik gelişimin değil; aynı zamanda toplumsal bellek ve kültürel kimliğin taşıyıcısı olarak temsil edilir. Sovyet ideolojisinin dönüştürücü etkisi ile küreselleşmenin neden olduğu değer kaymaları, aileyi yalnızca toplumsal bir kurum değil, aynı zamanda estetik ve ideolojik bir sorgulama nesnesi hâline getirir. Bu bağlamda çağdaş yazarlar, bir yandan aileyi klasik geleneklerle ilişkilendirerek yeniden yorumlar; diğer yandan çözülmeye yüz tutmuş aile yapısına karşı edebi bir direnç geliştirir. Aile, hem bireysel kimliğin inşasında hem de toplumsal dönüşümlerin izinde edebiyatın vazgeçilmez temalarındandır. Bu konuyu ele alan yazarlardan B. Yekimov'un eserlerinde aile konusu, geleneksel yaşam tarzının tükenişi ve toplumsal dönüşümle, geçmişe duyulan özlem, kuşaklar arası bağlar üzerinden işlenir. *Eski Evimiz* adlı eser, eski bir köy evine dönüş aracılığıyla geçmişle şimdi arasındaki kuşaklar arası bağları, hafızayı taşıyan mekân olarak "ev"i ve yuvanın zaman içindeki dönüşümünü merkezine alır. Anılar, fedakârlık ve birlikte yaşama kültürü özellikle anne ve teyze figürleri etrafında şekillenir. Ayrıca Yekimov'un anlatısı, aileyi yalnızca kan bağıyla tanımlamakla kalmaz; aynı zamanda sorumluluk, emek ve duygusal bağlılık üzerinden yeniden anlamlandırır. Eserde ev, yalnızca bir yaşam alanı değil; aynı zamanda ortak hafızayı, aidiyet duygusunu ve kaybedilen değerlere tutunma arzusunu simgeleyen anlam yüklü bir mekân olarak öne çıkar. Yuvanın inşası ve çöküşü, yalnızca mekânsal bir değişim değil, aynı zamanda değerlerin dönüşümünün metaforu hâline gelir. Bu yönüyle Yekimov, aile kurumunun duygusal sürekliliğini ve mekânla kurduğu bağı etkileyici bir anlatımla görünür kılar. *Eski Evimiz*, aile temasının yalnızca bireysel değil, aynı zamanda toplumsal ve kültürel bir mesele olarak da ele alınabileceğini ortaya koyar. Eserde aile, bireysel geçmişin ötesinde; dayanışma, ortak bellek ve kültürel süreklilik alanı olarak temsil edilir. Kuşaklar arası ilişkilerin, mekânsal aidiyetin ve duygusal mirasın öne çıktığı bu anlatı, modern dünyada giderek kırılganlaşan aile yapısına karşı edebi bir direnç biçimi olarak da okunabilir.

REFERENCES/KAYNAKÇA

- ASTAHOV, P. (2013). Luçşee polovoye vospitaniye – eto russkaya literatura. RBC. Erişim adresi: <http://top.rbc.ru> (12.01.2025)
- BACHELARD, G. (1994). *The poetics of space* (M. Jolas, Trans.; Foreword by J. R. Stilgoe). Boston, MA: Beacon Press.
- BADUYEVA, G. (2021). Tema krizisa sem'i v sovremennoy russkoy literature. *Vestnik Buryatskogo gosudarstvennogo universiteta. Filologiya*, 4, ss. 61–68.
- BOGATIRYOVA, N. ve ZABOLOTNAYA, O. (2024). Semeyniye tsennosti v sovremennoy literature. *Kirillo-meġodiyeveskoye naslediyе: slovesnost', kul'tura, obrazovaniye. Materialı II Vserossiyskoy nauçno-praktičeskoy konferentsii prepodavateley i studentov s mejdunarodnim uçaştiyem, posvyaşçennoy 225-letiyu so dnya rojdeniya A.S. Puşkina i Godu sem'i*. Kaliningrad: Baltiyskiy federal'nyy universitet im. İ. Kanta, ss. 42–48.
- FROLOVA, A. (2024). Mir derevni v sbornike rasskazov B. Yekimova “Roditel'skiy dom”. *Acta Eruditorum*, 44, 52–55.
- GUSEYNOVA, A. (2020). Model sem'i v romanah “Medeya i yeyo deti” L. Ulitskoy i “Sentyabr” R. Pilçer. In T. Bajenova (Ed.), *Yazık, kul'tura, liçnost': Materialı Vserossiyskoy s Mejdunarodnim Uçaştiyem Nauçnoy Konferentsii Molodıh Uçenih* (Vıpusk 6, ss. 62–66).
- GÜRSOY, Y. (2019). Maksim Gorki'nin Artamonovlar örneğıyle bir tür olarak aile romanı. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 91–107.
- KOJEVNIKOVA, S. (2002). *Tvorçestvo B. Yekimova: Dinamika “derevenskoy” prozi posledney treti XX veka* [Doktora tezi, Rusya Federasyonu]. DisserCat. Erişim adresi: <https://www.dissercat.com/content/tvorchestvo-b-ekimova-dinamika-derevenskoi-prozy-poslednei-treti-xx-veka> (04.12.2024)
- KRAVTSOVA, O. (2024). Problema semeynih tsennostey v russkoy literature. *XXVIII Tsarskosel'skiye çteniya, Materialı mejdunarodnoy nauçnoy konferentsii. V 2-h tomah*. Sankt-Peterburg: Leningradskiy gosudarstvenniy universitet im. A.S. Puşkina, ss. 254–258.
- KURÇASTOVA, A. (2024). Put' ot semeynogo romana k semeynoy sage v sovremennoy russkoy literature. *Vestnik Vladimirskogo Gosudarstvennogo Universiteta imeni Aleksandra Grigoryeviça i Nikolaya Grigoryeviça Stoletovih. Seriya Sotsial'niye i Gumanitarniye Nauki*, 1(41), 55–62.
- LUKYANÇIKOVA, N. ve Kiseleva, N. (2023). Hudojestvennaya reprezentsiya obraza otsa v povesti B.P. Yekimova “Predpolagaem jit”. *Mir russkogovoryaşçih stran*, 4(18), 103–115.
- MİNENKO, N. A. (1979). *Russkaya krest'yanskaya sem'ya v Zapadnoy Sibiri (XVIII – pervaya polovina XIX v.)*. Novosibirsk: Nauka.
- MYAKİNİNA, O., ve Şituyeva, İ. (2015). Tema sem'i i detstva v sovremennoy russkoy literatüre (po povesti Pavla Sanayeva “Pohoronite menya plintusom”). *Kul'tura. Duhovnost'.* *Obşçestvo*, (18), 36–41.
- PANKOVA, M., ve Sorokina, İ. (2024). Duhovno-nravstvennogo vospitaniye studentov SPO: Tema sem'i v russkoy literature. In *Nauki i obrazovaniye: Aktual'niye voprosi teorii i praktiki. Materialı IV mejdunarodnoy nauçno-metodiçeskiy konferentsii* (ss. 562–565). Samara–Orenburg: Samarskiy Gosudarstvenniy Universitet Putey Soobşçeniya.

- PAŞKOV, S. (2019a). Sem'ya v sisteme duhovno-nravstvennih tsennostey russkogo mira: Traditsii istorii i realii globaliziruyuşeysya kul'turı. *Trudy Belgorodskoy Duhovnoy Seminari*, (9), 78–89.
- PAŞKOV, S. (2019b). Traditsionnaya sem'ya v istorii i kul'ture russkogo mira: Vızzovı vremeni i realii globalizatsii. *Bereginya.777. Sova: Obşchestvo. Politika. Ekonomika*, 4(43), 196–208.
- RIKOVA, S. V. (2021). Vzaimodeystviye sem'i i ličnosti kak element vospitaniya. *Teoritičeskiy i praktičeskiy potentsial sovremennoy nauki, Tom Ç.*, 67–70. Moskva: Pero.
- SOGRİNA, O. (2020). Semeyny vopros v tvorçestve V. V. Rozanova. *Bulletin of the South Ural State University. Series: Social Sciences and the Humanities*, 20(3), 114–117.
- ŞAGDAROVA, T., ve Hromıh, O. (2024). Sem'ya kak bazovıy kontsept russkoy literaturı XX veka. *Voprosı Natsional'nıh Literatür*, 2(14), 43–53.
- ŞAMSUTDİNOVA, Z. (2021). Vospitaniye detey na osnove semeynih traditsiy sem'i pisatelya Aksakova C.T. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(2), 26–35.
- ŞEVÇENKO, İ. (2014). Obrazı russkoy literaturı kak tsennostnaya osnova gendernogo vospitaniya. *Filologičeskiye nauki. Voprosı teorii i praktiki*, 9(2), ss. 207–215.
- ŞİMONİK, D. (2022). Russkiy semeyny roman naçala XX veka: mejdu istorizmom i psihologizmom. İçinde T. Şarıpina ve M. Menşikova (Ed.), *Yazıkı istorii i yazıkı literaturı* (ss. 97–111). Nijniy Novgorod: Natsional'ny issledovatel'skiy Nijegorodskiy gosudarstvennyy universitet im. N. İ. Lobaçevskogo.
- TETİK, K. (2020). “Kutadgu Bilig”, “Mârifetnâme”, “Vladimir Monomah'ın Öğretisi” ve “Domostroy” eserlerinde kadın algısı. In *Literary Feminisms* (ss. 91–122). Ankara: Nobel Bilimsel Eserler.
- YASTREBOVA, V. K. (2014). Sem'ya kak osnova formirovaniya ličnosti (na primere tekstov russkoy literaturı), 67–71. Erişim adresi: <https://elibrary.ru/item.asp?id=25602278>(08.11.2024)
- YEFİMOVA, T. ve Yeliseyeva, Ye. (2024). Tema Sem'i v proizvedeniyah russkoy literaturı. *XIII Sil'vestrovskiy pedagogičeskiye çteniya. Dukhovnost' i nravstvennost' v obrazovatel'nom prostranstve: poteri i priobreteniya minuvşego, obraz buduşçego. Materialı XIII Silvestrovskih pedagogičeskih çteniy*. Omsk: İzd. Amfora, ss. 53–56.
- YEKİMOV, B. (1997). *Naş stary dom*. Novıy Mir: Moskva.
- ZİNOVYEVA, Ye. (2023). İdeal sem'i na primere proizvedeniy russkoy klassičeskoy literaturı. *Petrovskiy obrazovatel'niye çteniy: pravoslaviye i oteçestvennaya kul'tura: poteri i priobreteniya minuvşego, obraz buduşçego. Sbornik nauçnih trudov XI mejdunarodnoy nauçno-praktičeskoy konferentsii*. Magnitogorsk: Magnitogorskiy gosudarstvennyy tehničeskiy universitet im. G. İ. Nosova, ss. 72–75.

EXTENDED SUMMARY

The family, as a fundamental institution of society, plays a central role in shaping an individual's moral values and in the intergenerational transmission of cultural norms. However, social dynamics such as modernization, individualization, rising divorce rates, and a growing reluctance to form families have transformed the traditional family structure and raised questions about its future. This transformation has also been strongly reflected in literature. Literature approaches the theme of family not merely as a way of life, but as a vehicle for cultural continuity, identity, and social memory. The family has been a major theme in Russian literature throughout both the classical and modern eras, reflecting changes in ideology and history. Literary depictions also show the transition from the patriarchal structure's protective but repressive framework to more brittle family models influenced by individual freedom. Toward the end of the 20th century, individualization caused the family structure, which had been shaped by the collectivist ideology of the Soviet era, to break down; this rupture led to a sensitivity in literature that vacillates between the past and the present. Modern writers present the family as a structure that is both preserved and redefined between a commitment to past values and the realities of the present. This study aims to examine the social and cultural representations of the family theme in 20th-century Russian literature, focusing on nostalgia for the past, intergenerational relationships, and the role of the home as a site of memory. Indeed, *Our Old House* focuses on intergenerational connections, the continuity between past and present, and the symbolic significance of the home as a site of memory, conveyed through the motif of returning to an old village house. In the narrative, the concept of family is redefined not solely through blood relations, but through shared responsibility, effort, and a culture of communal living. The author presents the home not simply as a physical space, but as a repository of emotions, memories, and cultural continuity. In this sense, *Our Old House* sheds light not only on personal memory, but also on collective cultural identity and the evolving structure of the family amid the broader process of modernization. In Boris Yekimov's *Our Old House*, the theme of family is examined through three central motifs: the continuity of familial bonds, the role of the home as a site of memory, and the construction and eventual dissolution of domestic space. These themes serve to illustrate how the author evokes nostalgia for the past, depicts intergenerational relationships, and reflects processes of social disintegration. This study adopts a qualitative methodology and conducts a text-focused analysis. The findings demonstrate how the author evokes nostalgia for the past, portrays intergenerational relationships, and reflects processes of social disintegration. *Our Old House* offers an in-depth exploration of how collective memory is shaped through personal recollections, emphasizing the role of the family within cultural memory. Ultimately, the work functions as a literary response to the breakdown of the traditional family model. The home is portrayed not merely as a physical structure, but as a symbolic space of belonging, providing a compelling narrative on cultural memory, moral values, and questions of social identity.